

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 26.

Onsdagen den 13 december.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Hans excellens herr statsministern **Hansson**, som anförde: Herr talman! Sedan Konungen i dag utnämnt ny regering, har denna velat inför kammaren genom mig göra följande deklaration:

*Ang. den nya
regeringens
program-
förklaring.*

Med hänsyn till det internationella läget och de påfrestningar detta medfört även för vårt folk har tidpunkten ansetts vara inne att förverkliga den redan tidigare dryftade tanken på en samling, genom vilken representanter för alla betydande meningsriktningar taga andel och ansvar i rikets styrelse. Denna handling utgör en manifestation av den nationella enigheten kring de nu väsentliga uppgifterna för svensk politik utåt och inåt.

Samlingsregeringen vill fullfölja tillkännagiven och dokumenterad svensk strävan att skapa förtroende och respekt åt vårt folks vilja till självständighet och neutralitet. Denna strävan innefattar även samarbete med övriga alliansfria neutrala stater för tillvaratagande av de neutralas gemensamma intressen samt bevarande och utbyggande av nordisk samverkan.

De hemsökelse, som drabbat Finland, ha djupt berört det svenska folket. Den vilja att bringa humanitet och materiell hjälp, som spontant och allmänt framträtt, besjälade även regeringen.

En förutsättning för samlingsregeringens arbete är att inre politiska meningsskiljaktigheter undanskjutas. Tidsläget bjuder enig samling kring de stora uppgifterna, av vilka fortsatt förstärkning av försvarsberedskapen och folkförsörjningens trygghet äro dominerande.

Samlingsregeringen förväntar, att alla lager inom folket skola stödja den i dess strävanden att föra vårt land genom tidens vanskligheter med bevarad fred och frihet. Det är en nationell plikt för alla och en var att i sina uttalanden och handlingar iakttaga den återhållsamhet som är nödvändig, om icke den ansvariga riksstyrelsens arbete skall försvåras och äventyras.

Härefter yttrade:

Herr **Råstock**: Herr talman! Som talesman för socialdemokratiska andra-kammargruppen vill jag uttala min fulla anslutning till den nu avgivna regeringsförklaringen.

Med sin prägel av kärv manlighet och fasthet i förening med lugn förtrostan till vårt folk kommer den att vinna fullt gensvar i alla delar av vårt land. Det är min förvissning, att den samförståndets anda, som präglade den avgående regeringens handlingar och politik, skall erhålla en god fortsättning i och med tillämpningen av den nu avgivna regeringsförklaringen. Slutligen vill jag understryka regeringens maning till samling och enighet om det stora, allt överskuggande målet, självständighet, fred och frihet för vårt land och folk.

Andra kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1939. Nr 26.

Ang. den nya regeringens programförklaring. (Forts.)

Herr Skoglund: Herr talman! Den nya regering, vilken i dag framträder för riksdagen med sin programförklaring, är ett uttryck för den vilja, som i denna stund finnes mycket stark hos vårt folk, att i en farofylld tid hålla tillsammans, stå skuldra vid skuldra och genom förenade ansträngningar söka åstadkomma vad som är möjligt för att trygga vårt lands frihet och oberoende och vårt folks försörjning.

Jag vill icke här i denna stund diskutera, huruvida den nya regeringens sammansättning i alla avseenden motsvarar de förväntningar, som man i vida kretsar torde ha hyst inför denna regeringsbildning och som enligt min mening med fog ha kunnat framställas. Men ingen kan tvivla på den redliga viljan hos de män, som nu ha det tunga värvet och stora ansvaret att vara Konungens rådgivare, att göra sitt yttersta för att motsvara de krav som situationen ställer på dem. I dessa strävanden skall regeringen kunna påräkna allt stöd från riksdagens sida.

Under mer än ett sekel har ingen regering ställts inför så svåra uppgifter och så allvarsfyllda problem som dem, vilka denna regering möter. Ovissheten om framtiden, även den allra närmaste framtiden, ligger tung över oss alla. Under sådana förhållanden måste den nya regeringens program ta sikte på de närmaste och mest centrala uppgifterna, allt annat får skjutas åt sidan. Det blir händelsernas utveckling och lägets krav, som till sist få bestämma regeringens hållning och landets politik med beaktande uteslutande av vad rikets intressen kräva.

Ännu kunna vi förhandla lugnt under sedvanliga former i detta hus, men det brinner i grannens gård! Med beundran och varmaste deltagande följa vi alla det finska folkets tappra strid för sin frihet och självständighet. Utgången av denna strid mellan våld och frihet ter sig i dessa dagar för det svenska folket som någonting oändligt betydelsefullare än våra parlamentariska bekymmer. Vi veta, att denna kamp på det närmaste berör också vårt land, våra egna livsintressen. Även Sverige kan snart nog ställas inför de svåraste prov. Må vårt lands hållning i denna fråga bli sådan, att vi svenskar kunna svara ej blott inför samtiden utan även inför eftervärlden. Det är den önskan, kring vilken vi i dag förenas, och må det bli en paroll också för den regering, som nu leder vårt lands öden.

Herr Svensson: Herr talman! Vid urtima riksdagens början uttalade jag mig för att allt det bästa inom folket borde samarbeta till gagn för fosterlandet.

Därigenom främjades enligt min uppfattning den vilja till samhällssolidaritet och allmänanda, som bör uppbära svensk politik. Bevarandet av vårt folks trygghet och fred och en efter tidsläget anpassad inre politik skulle enligt min och många uppfattning främjas därav och det gemensamma arbetet befordras för stärkande av vårt till neutralitetens värnande avsedda försvar. Särskilt underströk jag då betydelsen av att *alla* kunna dela ansvaret i regeringen.

Det är naturligt att under nuvarande förhållanden den meningsriktning, som jag har att företräda, med tillfredsställelse hälsar att samlingsregeringen nu blivit verklighet. Tiderna äro allvarsamma och krafternas gemensamma anspänning är säkert av nöden.

Olika meningar kunna kanske råda om när den rätta tidpunkten för samlingsregeringens tillkomst kunde vara inne. För min del tror jag att det hade varit lyckligt om det skett något tidigare och vårt folk i nuvarande kritiska dagar sluppit ifrån väntan. Bondeförbundet tvekar för sin del icke att gemensamt med andra taga sin del av ansvaret och ansluter sig helt till rege-

Ang. den nya regeringens programförklaring. (Forts.)

ringens i den nu lämnade förklaringen angivna politik, och vi betona särskilt neutralitetsförsvarets och folkförsörjningsproblemens betydelse samt värdet av att vi med bibehållen fred bevara vårt lands oberoende och frihet.

Herr Österström: Herr talman! Folkpartiet i andra kammaren delar den uppriktiga förhoppning om ett för riket och folket lyckosamt arbete av samlingsregeringen, som kommit till så klart uttryck genom de tre gruppordförandena, vilka talat före mig. Det är självfallet att en regering, för vilken riksdagen i så utomordentligt hög grad, som i detta fall gäller, står såsom garant, skall kunna påräkna lojalt stöd i sina strävanden i denna församling.

Den programdeklaration, regeringens chef här avgivit, föranleder från vår sida ingen som helst invändning; deklARATIONEN kan helt och fullt godtagas av folkpartiet såsom en principiell plattform för ett samarbete mellan regering och riksdag i ett utomordentligt läge, vilket krävt samling av de parlamentariska krafterna kring uppgifter, som visserligen äro begränsade men likväl oerhört betydelsefulla, uppgifter, vilka kunna bli i väsentliga avseenden avgörande och ödespräglade.

Jag sade att regeringsdeklarationen är godtagbar såsom plattform för ett samarbete. Jag har också talat om vår vilja till lojalitet. Men riksdagen har också ovillkorlig plikt att inom gränserna för vad skyldig lojalitet mot regeringen och respekt för tidslägetts vanskligheter kräva självständigt pröva de ärenden, som oss bli förelagda. Ingenting vore för visso ödesdigrare, än om riksdagen härvidlag försummade att med synnerlig aktpågivenhet värna sin i grundlagen angivna och genom tidigare insatser fram till denna dag naturligt framvuxna starka ställning i statslivet.

Överläggningen förklarades härmed avslutad.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att doktor *Carl Gustaf Tengström* på grund av kronisk blodsjukdom är förhindrad att delta i riksdagsarbetet från d. ¹²/₁₂ t. o. m. d. ²⁰/₁₂ 1939, intygas härmed på begäran.

Göteborg den 12 december 1939.

Henning Odqvist,
leg. läk.

§ 3.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 206, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att första särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposition nr 94, angående anvisande av anslag till bidrag till utlandssvenskarnas förening, ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor;

och blev berörda inbjudan antagen av andra kammaren.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till första särskilda utskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 94, angående anvisande av anslag till bidrag till utlandssvenskarnas förening.

§ 5.

Föredrogs och remitterades till andra särskilda utskottet den på bordet ligande motionen, nr 65, av herr *Nordström* i Kramfors *m. fl.*

§ 6.

Ang. förordning om skatt å kaffe. Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 60, i anledning av Kungl. Maj:t:s proposition med förslag till förordning om skatt å kaffe jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 10 november 1939 dagtecknad proposition, nr 80, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

*Förslag
till
förordning om skatt å kaffe.*

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För kaffe samt kaffesurrogat med tillsats av kaffe, som införs till riket, skall erläggas skatt efter vad nedan sägs.

2 §.

Skatten utgår i förhållande till varans beskattningsvärde, varmed förstås varans värde, beräknat enligt de i 4 § tulltaxeförordningen meddelade föreskrifterna, med tillägg av tullen för varan.

Skatten utgör för *orostat kaffe* med beskattningsvärde av:

högst 100 öre för kilogram	40 öre för kilogram
101—150 » » »	65 » » »
151—200 » » »	100 » » »
över 200 » » »	140 » » »

För *rostat kaffe* samt *kaffesurrogat med tillsats av kaffe* utgör skatten 60 procent av varans beskattningsvärde.

3 §.

Skatten erlägges till tullverket samtidigt med tullen.

Vad i fråga om tull finnes stadgat rörande betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för dröjsmål med eller uteblivande av betalning skall äga motsvarande tillämpning beträffande skatten.

4 §.

Restitution av skatt må i den ordning och omfattning, Kungl. Maj:t bestämmer, åtnjutas för vara, vilken utföres till utrikes ort eller svensk frihamn.

Skatt utgår icke för vara, vilken införes under sådana omständigheter, att tullfrihet för densamma åtnjutes. Dock föreligger skattskyldighet vid återinförelse av vara, för vilken skatt restituerats vid utförelsen.

5 §.

De närmare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna förordning, meddelas av Kungl. Maj:t eller den myndighet, Kungl. Maj:t bestämmer.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

För kaffe samt kaffesurrogat med tillsats av kaffe, som enligt meddelat tillstånd blivit införda till riket under tiden från och med den 24 november 1939

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)
till förordningens ikraftträdande, skall den, som erhållit tillståndet, i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer erlägga importavgift med 65 öre för kilogram.

Till behandling i samband med propositionen hade utskottet förehaft åtskilliga inom riksdagens kamrar avgivna, i utlåtandet närmare omförmälda motioner.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 80 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, antaga följande

Förslag
till
förordning om skatt å kaffe.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För kaffe samt kaffesurrogat med tillsats av kaffe, som införs till riket, skall erläggas skatt efter vad nedan sägs.

2 §.

Skatten utgår för *orostat kaffe* med 65 öre för kilogram och för *rostat kaffe* samt *kaffesurrogat med tillsats av kaffe* med 80 öre för kilogram.

3 §.

Skatten erlägges till tullverket samtidigt med tullen.

Vad i fråga om tull finnes stadgat rörande betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för dröjsmål med eller uteblivande av betalning skall äga motsvarande tillämpning beträffande skatten.

4 §.

Restitution av skatt må i den ordning och omfattning, Kungl. Maj:t bestämmer, åtnjutas för vara, vilken utföres till utrikes ort eller svensk frihamn.

Skatt utgår icke för vara, vilken införes under sådana omständigheter, att tullfrihet för densamma åtnjutes. Dock föreligger skattskyldighet vid återinförelse av vara, för vilken skatt restituerats vid utförelsen.

5 §.

De närmare föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna förordning, meddelas av Kungl. Maj:t eller den myndighet, Kungl. Maj:t bestämmer.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

För kaffe samt kaffesurrogat med tillsats av kaffe, som enligt meddelat tillstånd blivit införda till riket under tiden från och med den 24 november 1939 till förordningens ikraftträdande, skall den, som erhållit tillståndet, i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer erlägga importavgift med 65 öre för kilogram.

2) att motionerna i första kammaren nr 37—40 och i andra kammaren nr 51—53 måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet hemställt under punkten 1), av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag får be kammaren om ett ögonblicks uppmärksamhet för att klarlägga ett par saker rörande den skatt på kaffe, som här kommer att behandlas. Jag ber att få uttala min tacksamhet till utskottet därför att det så oförbehållsamt givit sin anslutning till den uppfattningen, att det var nödvändigt att man vid beskattningen av en sådan vara som kaffe kunde ta vara på de element av lyxbeskattning, som här utan tveivel föreligga. Utskottet har emellertid ansett att de praktiska svårigheterna att genomföra denna tanke i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag varit så stora, att utskottet endast kunnat sträcka sig till förslag om en fortsatt utredning.

Jag har själv ända till för ett par dagar sedan varit böjd för att tro, att utskottet i detta fall bedömt läget riktigt. Jag vill genast säga, att det inte är min mening att i en hastig vändning försöka förmå denna kammare att på denna punkt gå ifrån utskottsförslaget och gå över på Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill endast förklara på vilka grunder jag numera hyser en annan uppfattning än utskottet och har blivit föranlåten att falla tillbaka på den uppfattning, som kom till uttryck i propositionen.

Det är egentligen två skäl som från utskottets sida framförts för att den differentiering av skatten mellan olika kaffesorter, som Kungl. Maj:t föreslagit, icke skulle vara praktiskt genomförbar. Det första torde väl inte väga så tungt, eftersom det gäller alla möjliga varor som beskattas vid införseln, nämligen att varan kan växla i pris medan den ligger i lager och alltså när den säljes till allmänheten har ett annat pris än det, för vilket den förtullades vid importen. Detta betyder att en vara vid importen kan, när dess skatt är beroende på varans pris, beläggas med en lägre skatt än som skulle visa sig riktigt, om skatten toges ut vid försäljningen, eller att varan vid importen kommer att beläggas med en högre skatt än som skulle varit lämpligt med hänsyn till försäljningspriset. Jag tror emellertid att detta är olägenheter — om man nu vill kalla det så — som man överhuvud taget måste räkna med när man beskattar varor vid införsel.

Det avgörande argumentet är säkerligen det andra, som utskottet känt sig övertygat av och som jag också, då jag fick höra det, trodde vara avgörande. Det har sagts i utskottet, efter uppgifter från tullverket på grundval av meddelanden från importörer, att det för importörerna skulle vara omöjligt att skilja på de olika kaffesorterna vid importen, emedan importen skedde i blandningar av olika kaffekvaliteter. Detta skulle i alla händelser ha medfört, om det varit riktigt, att man på hela det lager på kanske upp till ett halvt års konsumtion som redan är infört i landet icke skulle kunna tillämpa de nya differentierade skattesatserna.

Den utredningsman, som utarbetat propositionen, hade vid sina förhandlingar med kaffeimportörerna fått en annan uppfattning, men efter de bestämda påståenden som kommit fram har utskottet ansett, att Kungl. Maj:t på den punkten var oriktigt informerad, och jag böjde mig också när utskottet fattade sitt beslut på grund av dessa påståenden. Senare har jag emellertid haft anledning vända mig till de största kaffeimportörerna i landet för att höra deras uppfattning, och det har visat sig att de till en början hade svårt att förstå utskottets invändning, då hela denna tanke var så främmande för dem. Jag har här uttlanden från tre av dessa importörer som lämnat meddelanden om hur det går till. En av dem, som har sin verksamhet i Stockholm, säger:

»Santoskaffe säljes och faktureras i vår marknad de senaste cirka 30 åren,

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

som regel, varje grad särskilt för sig», och så räknar man upp en hel rad sorter. »Tidigare såldes Santoskaffe här företrädesvis i vissa blandningar till genomsnittspris, vilket man emellertid numera frångått... Samma försäljning och fakturering varje kvalitet för sig själv, är förhållandet även för kaffe från Salvador, Guatemala, Mexico, Colombia, Costa Rica, Java etc. Th. Sack, A.-B.»

Från den största firman, Seymer & Co., skriver den verkställande: »Jag har äran meddela, att enligt min erfarenhet de offerter av kaffe, som göras från produktionsländerna, i regel avse varje kvalitet för sig med särskilda priser för var och en. Så bruka offerterna från Santos i regel avse Fancy, Extra Prime, Prime eller Superior, från Rio och Victoria New York-typerna 3, 4, 5 eller 6, o. s. v. med särskilt pris för varje kvalitet. Härav följer att importörernas inköp likaledes avse varje kvalitet separat och med särskilda priser för var och en. De fall, där köp eventuellt gjorts av flera kvaliteter på en gång i kombination och för ett genomsnittspris, höra enligt min erfarenhet till undantagen.»

Och slutligen skriver den största av dessa importörer, Herman Lindquist i Göteborg, på följande sätt: »Med anledning av en i utskottsutlåtandet om kaffe-propositionen förekommande uppgift, varav den slutsatsen kan dragas, att samtidigt köpta kaffepartier av olika kvaliteter faktureras till ett genomsnittspris, vill jag meddela, att detta tillvägagångssätt vid inköpen numera torde höra till de rena undantagen. I mitt företag, som är ett av landets största inom branschen, förekomma dylika inköp ytterst sällan. Det är möjligt att inköp av ifrågavarande art kunna förekomma då det gäller mindre importörer, som ej kunnat köpa den i ursprungslandet stipulerade minimikvantiteten av en sort. Detta är emellertid för mig obekant.»

Jag skall tillägga, ehuru jag inte har något skriftligt härom, att en av utskottets sagesmän, som framhållit vådorna med en differentierad skatt, muntligt har meddelat att det nog är sannolikt, att denna gemensamma fakturering icke förekommer annat än i begränsad utsträckning.

Med detta har jag endast velat framhäva, att denna praktiska detalj, som varit avgörande för utskottet, torde föranleda ett starkare understrykande av den önskan om fortsatt utredning av möjligheterna för en differentiering av kaffeskatten, som både Kungl. Maj:ts förslag och utskotts-förslaget ger uttryck åt.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag förstår finansministerns önskan att rehabilitera den utredningsman, som för finansministerns räkning verkställt den utredning som ligger till grund för propositionen. Jag måste emellertid säga, att detta får icke ske på bekostnad av det ämbetsverk och den tjänsteman inom vederbörande ämbetsverk, som tillhandagått utskottet med upplysningar. Det låg ju i finansministerns anförande en anklagelse inte bara mot utskottet, eller kanske mindre mot utskottet än mot den sakkunskap som utskottet anlitat. Det är ingen hemlighet — och det antydde också finansministern — att det är tullverkets sakkunskap som stått till utskottets förfogande. I det sammanhanget vill jag framhålla såsom något synnerligen anmärkningsvärt, att denna proposition icke varit remitterad till generaltullstyrelsen för yttrande. Om så varit fallet hade sannolikt icke finansministern behövt framträda i dag med det anförande, han här hållit. Jag är övertygad om att då hade i vederbörlig ordning sådana upplysningar kommit finansdepartementet tillhanda, som föranlett en ändring i propositionen.

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

Jag vidhåller nämligen, med stöd av det material som till utskottet överlämnats och som jag i dag fått kompletterat, att de uppgifter vi erhållit från tullverket äro riktiga och att det omdöme som fällts i utskottets utlåtande är riktigt. Möjligen kan det vara för kategoriskt formulerat, ty finansministerns upplysningar här tyda på att vissa större importörer handla på det sätt som finansministern redogjorde för och alltså ha möjlighet att lämna prisuppgifter för de olika partierna. Men ett faktum är att för de mindre importörerna, vilka ju representera ett mycket stort antal, är det fortfarande vanligt att ett genomsnittspris tillämpas. Detta gäller både de mindre och medelstora kaffefirmorna, och — väl att märka — det är dessa som äro tullverkets flitigaste kunder. Även om de partier de taga ut äro jämförelsevis små, är antalet uttag från tullverket från dessa små importörers sida större än storimportörernas, vilka på en gång kunna taga ut mycket stora partier, för vilka en uppdelning i prisklasser skulle kunna vara möjlig.

Jag har här en förteckning över hurusom under en enda dag från härvarande frihamn uttagits en mängd partier på mellan fem och tio säckar från olika laster, som införts under en längre period; i vissa fall kunna dessa partier ha legat lagrade i frihamnen i åratals. Jag tror att detta utgör ett stöd för det riktiga i utskottets uttalande, att det är hart när omöjligt att i sådana fall kunna få fram uppgifter rörande priserna.

Jag måste således vidhålla att utskottet, även om dess uttalande varit något för kategoriskt på denna punkt, haft rätt i sin karakteristisk och haft grund för sitt omdöme. Jag hoppas att finansministern inte vill bestrida detta, då det ju skulle vara detsamma som en anklagelse mot generaltullstyrelsen, dess chef som varit motionär i ämnet och dess tjänsteman som hos utskottet varit biträdande föredragande, för att ha lämnat oriktiga uppgifter.

I övrigt har jag givetvis ingenting att invända mot finansministerns reflexioner i den allmänna delen. Jag skulle kunna tillägga, att den svårighet, som jag här pekat på och som utskottet tillmätt stor betydelse, givetvis icke är det enda skälet till att utskottet frångått propositionens förslag om differentierad skatt och i stället föreslagit en enhetlig beskattning. Enbart den omständigheten att de i propositionen föreslagna fyra skatteklaserna vid närmare påseende uppvisade en ytterst ojämn fördelning av den svenska kaffe-konsumtionen är i och för sig ett skäl att icke gå på den differentierade skatten. Det förhåller sig nämligen så att det kaffe, som skulle ingå i värdeklass 1, det billigaste kaffet, har visat sig för närvarande utgöra en så försvinnande liten del av konsumtionen, att utskottet från början var enigt om att denna klass måste strykas. Då återstodo tre av propositionens fyra klasser, men 85 procent av allt i Sverige konsumerat kaffe kom då att hänföras till prisklass 2 i propositionen, den som skulle åsättas en skatt av 65 öre per kilo. Det är därför ganska naturligt att man inom utskottet fick tanken att i stället föreslå en enhetsskatt, när i varje fall en så betydande del av konsumtionen skulle falla inom denna prisklass.

Hade man av de skäl, som utskottet givit sin fulla anslutning — nämligen en önskan att införa en lyxskatt — bibehållit den differentierade beskattningen för de två högsta klasserna, hade man därmed kunnat träffa 10—15 procent av konsumtionen. Detta hade emellertid skett på bekostnad av oerhörda svårigheter för tullverket och för vissa importörer, men samtidigt, vilket jag vill särskilt understryka, inneburit en betydande risk för att kaffe-handeln skulle utsättas för påfrestningar av olika slag, som i vissa fall skulle kunna medföra tråkiga konsekvenser. Svårigheterna att tillämpa sunda principer för prissättningen inom kaffehandeln skulle bli avsevärda, och svårigheten att hålla på en princip, varom statsmakterna och näringslivet enats,

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

nämligen att såvitt möjligt hålla tillbaka obefogade prisstegringar, skulle därmed också ha ökat.

Nu har man från handelsns sida ingenting haft att invända mot det uttalande som göres i propositionen och som utskottet också understryker, att den av skattehöjningen föranledda höjningen av kaffepriset icke bör ytterligare ökas genom vinstpålägg på skatten. Man är ense om att så icke skall få ske, men svårigheterna att kontrollera, att detta verkligen följes, hade blivit mycket stora om man hade gått på den differentierade skatten.

Utskottet har ingenting att erinra mot tanken på en värdebeskattning av kaffe men har funnit sig i närvarande situation icke kunna tillstyrka en sådan. Och jag måste på utskottets vägnar framhålla, att de upplysningar som kommit utskottet tillhanda ha givit oss ett starkt intryck av att skälen här äro så övervägande på den sida, som utskottet representerar, att jag inte tror det finns någon anledning vika från denna ståndpunkt. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Jag vill inte låta det intryck stå kvar, som framkallades genom herr Andersons yttrande att jag skulle ha åsyftat en kritik, riktad här i riksdagen emot tullverket; något sådan skulle aldrig falla mig in.

Att utredningen icke officiellt remitterats till tullverket torde ha många precedensfall, men under hand har tullverket hörts och under hand hade finansdepartementet fått den uppfattningen, att svårigheter vid en differentiering visserligen förelågo men att de icke voro oövervinneliga. De meddelanden som utskottet erhållit från tullverket — det tror jag mig våga säga — äro byggda på upplysningar som kommit tullverket tillhanda sedan propositionen framlagts. Detta behöver alltså inte betyda annat än att vissa av importörerna, låt oss säga vissa mindre importörer, meddelat tullverket, att de icke kunde skilja mellan de olika kaffekvaliteterna. Och på denna grund har informationen i fråga kommit till utskottet, som sedan fattat ståndpunkt med hänsyn härtill. Jag kommer tillbaka till sakfrågan. Herr Anderson i Norrköping sade, att man i utskottet kom till den uppfattningen, att de dyrare kvaliteterna utgöra en så pass liten del av kaffekonsumtionen som 15 procent medan de billigare eller, låt mig säga de medelgoda kvaliteternas andel av konsumtionen uppgår till 85 procent. Ja, det är ju alldeles riktigt. Men jag vill fråga, om icke även en lyxbeskattning, som träffar 15 procent av konsumtionen, i och för sig kan vara berättigad. Det avgörande ur herr Andersons i Norrköping synpunkt var emellertid, att det är de många små importörerna, som förorsaka tullmännen det mesta arbetet och besväret. Men det kan väl icke vara rimligt att vid fastställandet av en skatt, som skall drabba all kaffekonsumtion, taga hänsyn till att det möjligen finns ett stort antal småimportörer, som icke kunna göra denna uppdelning av priserna, då beträffande den övervägande delen av kaffeimporten en dylik differentiering kan ske. De stora importörerna, bland dem den största, nämligen Kooperativa förbundet, ha icke gjort den ringaste invändning mot möjligheten av denna differentiering, och dessa stora importörer representera ju den övervägande delen av kaffeimporten. Skatten skall väl bestämmas med hänsyn till den större delen av importen och icke med hänsyn till om vissa svårigheter uppstå för de små importörerna. Om detta skattesystem blivit genomfört hade de helt enkelt fått lov att rätta sig efter de sedvänjor, som den stora handeln har genomfört.

Jag tror icke, som sagt, att vi i detta läge ha anledning förlänga debatten.

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

Den utredning, som utskottet begärt, förefaller mig emellertid mera berättigad efter de nya upplysningar vi erhållit än tidigare.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag begärde ordet för att säga att det synes mig, som om det icke finnes anledning att i nuvarande läge tillspetsa den tvistighet, som här har seglat upp, och detta så mycket mindre som ju utskottet enhälligt ställt sig på samma principiella ståndpunkt ifråga om denna beskattning som finansministern.

Sedan utskottet fått klart för sig de invändningar av teknisk art, som kunde riktas mot den kungl. propositionen — visserligen förekom det säkerligen från början åtskilliga överdrifter, men även sedan de skalats bort kvarstodo tillräckligt många svårigheter av teknisk art — kom utskottet enhälligt till det resultatet att vi, i det läge vi nu befinna oss, måste gå över till en enhetlig beskattning. Huruvida de skäl av praktisk art, på vilka utskottet byggt sitt ståndpunktstagande, icke äro av den karaktären att de hålla streck inför en närmare granskning, får den fortsatta utredningen utvisa.

Jag tror icke, att det inom utskottet funnits någon som på denna punkt velat söka sak med finansministern. Det har varit de rent praktiska skälen, som varit avgörande. Kommer den nya utredningen att visa att dessa utskottets skäl av praktisk art icke ha det värde som utskottet tillskrivit dem, utan hindren som förefinnas kunna övervinnas utan allt för stora svårigheter, då skall åtminstone jag för min del vara villig medverka till den förändring i skattelaggingen av kaffet, som därav kan föranledas. I princip äro vi fullt ense om att här finnes en möjlighet till lyxbeskattning, som bör tillvaratagas, därest icke de praktiska skälen äro av den art att de mycket försvåra denna.

Jag vill, herr talman, med anförande av dessa synpunkter, hemställa om bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Södergård: Herr talman! Jag vill instämma i vad herr Olsson i Gävle sade, att det icke finnes någon anledning att taga upp någon längre debatt i denna fråga, då ju inom utskottet rätt enighet om det principiellt riktiga i en värdebeskattning och beträffande nödvändigheten av att få in ungefär det skattebelopp, som finansministern har räknat med.

De tekniska svårigheter, som i väsentlig grad varit avgörande för utskottets ställningstagande, skall jag icke beröra. Det har gjorts tidigare, men jag vill framhålla en annan synpunkt, som för mig och säkerligen för åtskilliga andra både i avdelningen och i utskottet varit av tämligen stor betydelse, då det gällt att taga ställning till det skattesystem, som förordats här. Om nämligen det i propositionen framlagda skatteförslaget gått igenom, skulle en stegring av priset på kaffe med, låt mig säga, 2 öre på kg, medfört en prisstegring för den konsumerande allmänheten med 37 å 42 öre. Detta skulle ha möjliggjort för handlandena att i sin tur manipulera med priset. De skulle sålunda kunnat påstå att det i en kaffeblandning ingår större procent av dyrare kaffe än det i verkligheten gör och av den anledningen öka priset. Ett system behäftat med dylika svagheter är icke tilltalande. Jag för min del hoppas att en fortsatt utredning skall göra det möjligt att komma fram med ett skattesystem, som icke är behäftat med en dylik svaghet.

Det finnes ingen möjlighet för en köpare att i ringaste mån kontrollera vad det verkliga priset bör vara för en kaffeblandning, däri det ingår många olika kaffesorter. På grund av en passus i propositionen frågade jag en av de tillkallade affärsmännens representanter, om man på något sätt kan på-

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

verka affärsmännen, så att de icke utnyttja möjligheterna till uppskörtning av allmänheten. Därtill fanns dock icke någon möjlighet, förklarade man.

Det var även en annan sak, som för mig spelade en väsentlig roll vid mitt ställningstagande i denna fråga. I propositionen heter det, att man räknar med ett sådant medelpris, att medelskatten skulle bli 65 öre, varigenom man beräknar att få in dessa 27 miljoner kronor. Men i och med att den första skattegruppen är i det närmaste borta, försvinner den motvikt som man, om jag så får säga, annars skulle ha i de två högre skattegrupperna. Detta gör att medelskatten skulle ha höjts betydligt över 65 öre och kommit att i stället ligga vid ungefär 85 å 90 öre. Detta skulle inneburi att svenska folket skulle ha beskattats betydligt hårdare, än som förutsatts i propositionen. Det är emellertid möjligt att ändrade förhållanden inträtt sedan propositionen skrevs. Jag säger inte heller detta som en anmärkning, men jag vill konstatera det som ett ytterligare skäl, varför man har ställt sig betänksam gentemot Kungl. Maj:ts förslag. Jag har, som sagt, velat framhålla dessa synpunkter, och ber härmed, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Senander: Herr talman! Vi ha vid flera tillfällen principiellt deklarerat vår inställning till de indirekta skatterna, varför jag nu icke skall uppehålla mig vid den saken.

Jag vill framhålla, att det förslag till beskattning, som här föreligger, i främsta rummet går ut över det fattiga folket. Det är fullständigt meningslöst för att inte säga huvudlöst att beteckna denna beskattning som en lyxbeskattning. Vi känna allesammans till att både arbetare och bönder använda kaffe i den dagliga kosten. Arbetarna ha redan hårt drabbats av prisförhöjning på kaffet, mer än som framgår av det förslag, som föreligger här. Man har nämligen företagit prishöjning på kaffe på kaféerna, där arbetarna brukar intaga kaffe till den torrscaffning, som de ha med sig i arbetet.

Den beskattning man nu föreslår ingår som ett led i en strävan från borgfredspartierna att överflytta den tyngsta delen av krisbördorna på det arbetande folkets axlar. Därför skall jag, herr talman, be att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Ericsson i Sörsjön: Herr talman! När det gäller uttagandet av en högre skatt på kaffe än tidigare, har utskottet åstadkommit nästan nationell samling. Trots den kungl. propositionen i ämnet och flera motioner med yrkanden i olika riktningar föreligger ingen reservation mot den mening utskottet företräder. En fördyring av kaffet överhuvud taget genom ökad beskattning, är i och för sig en åtgärd av mindre populär art, då det gäller de mindre bemedlade. Men ehuru så är förhållandet kan åtgärden nödortfigt tolereras med hänsyn till den uppenbara nödvändigheten att på olika sätt anskaffa medel till bestridande av utgifterna främst till landets försvar. Dock synes det mig att utskottet icke hade bort göra en så betydande ändring i Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet ansett sig böra vidtaga.

Utskottets förslag, som innebär ett uttagande av lika stor skatt per kilo, oberoende av värdet, medför avsevärt större procentuell beskattning av det billigare kaffet i förhållande till det dyrare. Det billigare kaffet användes givetvis mest av de mindre bemedlade. Ur den synpunkten måste Kungl. Maj:ts förslag ha ett avgjort företräde framför en beskattning av kaffet, som skulle komma att uttaxeras lika, oberoende av värdet.

Med hänsyn härtill, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Ang. förordning om skatt å kaffe. (Forts.)

Herr Olsson i Mellerud: Herr talman! Jag hade icke tänkt blanda mig in i kaffedebatten, då jag icke har haft tillfälle att syssla med dessa frågor. Med hänsyn till den snäva behandling, som utskottet låtit propositionens ledande tankar bli föremål för, kan jag dock icke neka mig att anmäla mitt missnöje.

Jag har svårt att tillägna mig den uppfattningen, att den kungl. propositionens förslag skulle vara ogenomförbart. Men jag har icke, som sagt, haft möjlighet att syssla med ärendet, och jag har haft svårt att bedöma, hur det tekniskt skulle kunna lösas.

Inför de upplysningar vi fått från regeringsbanken i dag, är det dock tydligt, att utskottets uppgifter äro, minst sagt, missvisande. Enligt mitt förmenande finns det anledning att fundera på återremiss till utskottet i det läge frågan befinner sig.

Jag är i likhet med den föregående talaren anhängare av tanken på en värdebeskattning, när man nu överhuvud taget måste tillgripa en konsumtionsskatt av detta slag. Det är för att giva uttryck åt denna min tanke och samtidigt giva uttryck för mitt missnöje med utskottets behandling av detta ärende, som jag instämmer i den föregående talarens yrkande.

Häruti instämde herr *Kilbom*.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, samt 3:o) avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogos vart efter annat första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till vissa luftskyddsåtgärder; och

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa oförutsedda utgifter på kapitalbudgeten m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

*Ang. lån till
anläggningar
för artificiell
torkning av
vallskördarna
m. m.*

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för utlämnande av lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.

I en den 27 oktober 1939 dagtecknad proposition, nr 65, hade Kungl. Maj:t gjort framställning om medel för lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) till Lån för anskaffande av grästorkar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 såsom kapitalinvestering i Fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

b) besluta, att med anlitande av nämnda anslag finge i huvudsaklig enlighet med av departementschefen förordade grunder utlämnas lån för anskaffande av grästorkar.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Svedberg*, *Andersson* i Rixö och *Bergström*, vilka ansett, att

Ang. lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.
(Forts.)

utskottet bort hemställa, att förevarande proposition ej måtte av riksdagen bifallas;

2) av herr *Svensson* i Grönvik, utan angivet yrkande.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Bergström: Herr talman! Jag har här tillsammans med ett par andra av utskottets ledamöter avgivit en reservation, som går ut på avslag å den föreliggande propositionen. Jag vill redan från början säga, att detta avslagsyrkande icke tillkommit, därför att vi på något sätt skulle vilja diskutera nyttan och värdet av dessa grästorkare, även om det nu förhåller sig så att man har delade meningar om dem på jordbrukarhåll. Jag, som icke är fackman på detta område, kan icke gärna ha någon deciderad mening i den ena eller andra riktningen. Vad vi reserveranter ha vänt oss emot är, att staten skulle bevilja lånemedel, vilka därtill under tre års tid skulle vara räntefria, och detta för ett syftsmål, som att döma av de sakliga uppgifter, som lämnats av utskottet, borde kunna med god framgång finansieras av enskilt kapital.

Jag fäster uppmärksamheten på att man i utskottsredogörelsen får den upplysningen, att man med en sådan här konsttorkning av vallskördar kan öka foderproduktionen per arealenhet med omkring 33 procent och öka äggviteproduktionen med minst 50 procent jämfört med vanlig höberedning. I stället för att kräva räntefria lånemedel av staten bör — det är min uppfattning — det enskilda jordbruksintresset taga hand om detta redan från början. Jag har i detta sammanhang icke kunnat undgå att erinra mig att det just i dessa dagar försiggår inknappningar av olika lånefonder för att spara på kapitaltillgångarna så mycket som möjligt. Under dessa förhållanden har jag funnit det mindre påkallat, att staten skall engagera sig även för denna uppgift.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Carlström: Herr talman! Då jag varit med om behandlingen i utskottet av detta ärende, fastän jag var förhindrad att närvara vid beslutets fattande, skall jag be att få säga några ord.

Det är ju så att litet var kan hysa betänkligheter mot att staten skall gå in för att understödja en sådan här sak, särskilt under nu rådande finansiella förhållanden. Jag kan också förstå de många betänkligheter, som man kan ha mot metoden att på artificiell väg torka hö- och vallväxter. De, som tillämpa den gamla lufttorkningsmetoden, tro i alla fall, att den är den bästa metoden. Jag jämte flera ledamöter i jordbruksutredningen var i somras i tillfälle att vid ett besök vid en s. k. vallväxtdag i Svalöv ta del av en sådan här torkningsinrättning vid en större gård i Skåne. Innan vi kommo dit och fick se resultatet av vad som genom denna torkningsanläggning utfördes, voro vi litet var ganska betänksamma beträffande hur metoden skulle ta sig ut. Jag måste säga, att man hade kommit fram till ett resultat, som efter vad man kunde finna var ganska gott. Det omvitnades också, att man på grund av denna torkningsmetod vid denna stora gård kunnat under de senare åren avstå från att köpa något som helst äggvitehaltigt foderämne till stödfoder vid utfodringen av korna. Mjölresultatet var i alla fall gott. Det är uppenbart, att det skulle vara en utomordentlig nationalekonomisk tillgång för vårt land, om man på detta sätt skulle kunna bättre tillvarataga äggvitan i våra vallväxter och vårt hö.

Nu kan man visserligen såsom herr Bergström säga, att om denna metod är så utomordentligt lönande och bra, må vederbörande själva kunna orka med att bära de kostnader, som en sådan torkanläggning medför, men vi måste å andra

Ang. lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.
(Forts.)

sidan ha klart för oss, att torkningsmetoden ännu är så att säga i sitt vardande, och om man vill medverka till att den verkligen skall få större utbredning, skulle nog ett handtag från statens sida visa sig vara ganska värdefullt.

Jag går gärna med på, såsom har framhållits i reservationen, att det här gäller de större jordbruken, och att de mindre därför icke kunna få så stor glädje av detta. Det är sant, att dessa torkanläggningar äro så dyrbara, att man icke vad gäller de bäst utexperimenterade anläggningarna kan tänka sig att införa dem vid småbruket, men man får väl förutsätta, att här liksom på andra områden tekniken så småningom skall gå framåt, så att man kan utnyttja metoden även vid det mindre jordbruket. Jag tänker mig f. ö. att någon form av andelsrörelse skulle kunna tillämpas.

För min del måste jag säga, att jag skulle finna det vara synnerligen illa, om riksdagen nu skulle gå emot ett anslag, som dock gäller en sak, som skulle hjälpa oss att bättre kunna tillvarata det äggviterika fodervärdet här i landet, vilket har betydelse icke minst i dessa tider, då vi riskera att för lång tid framöver bli avstängda från import.

Jag ber, herr talman, att på det varmaste få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Svensson: Herr talman! Eftersom jag vid detta utlåtande fogat en blank reservation, skall jag be att få säga några ord för att klargöra vad som ligger bakom densamma.

Var och en, som i någon mån sökt sätta sig in i denna fråga, måste ju erkänna, såsom också herr Carlström riktigt framhöll, att om vi bli helt avspärrade från möjligheten att importera äggviterika kraftfodermedel, får det stor betydelse, att man har möjlighet att tillvarata den äggvita, som finns i våra baljväxter och vårt klöver. Därom kan icke råda den minsta tvekan. Om man emellertid undersöker den nu ifrågavarande metoden, finner man, att det bästa ekonomiska resultatet ernås i stora torkanläggningar, som gå på 120,000 kronor och som förutsätta en areal vall av 900 tunnland eller därutöver och en produktion av 1,000 ton torkat hö per år. Den, som vet vilka begränsade möjligheter det finns att transportera färskt gräs med den stora mängd vatten, det innehåller, inser, att användningen av sådana torkanläggningar av naturliga skäl måste inskränkas till det stora slättjordbruket. Under sådana förhållanden uteslutas i väsentlig mån de, som ha det största behovet att erhålla tillskott av äggvita, från användningen av metoden i fråga.

Det är nu icke av avundsjuka mot de stora jordbruken, som jag har framlagt dessa reflexioner, utan jag har gjort det därför, att jag inom utskottet har ifrågasatt, huruvida man icke till villkoren för de föreslagna lånen — det gäller dock en statlig subvention varierande mellan 7,000 och 14,000 kronor — skulle kunna foga, att vederbörande skall ha skyldighet att tillhandahålla den torkade varan till självkostnadspris till sådana jordbrukare, mindre eller större, som på grund av klimatiska eller andra förhållanden icke kunna tillgodogöra sig samma förmån. Inom utskottet visade man emellertid icke någon vidare förståelse för denna tanke. Jag vill emellertid öppet erkänna här i kammaren, att de sakkunniga hyste större förståelse för min tanke. Professor Åkerman sade i utskottet, att han mycket väl förstod min synpunkt men att han för sin del var rädd för ett sådant villkor, därför att det skulle kunna motverka tillkomsten av torkanläggningar genom att minska intresset för dem. Han ifrågasatte därför, om man icke skulle kunna gå fram efter andra linjer, med andra villkor och andra metoder, för att komma fram till det resultat, som jag åsyftade.

Ang. lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.
(Forts.)

Det är detta, herr talman, som jag vid detta tillfälle har velat säga. Jag vet ju, att man här vill lämna hjälp för att skapa ett nationellt värde, men denna hjälp lämnas till dem, som nu ha det bäst, och man lindrar icke härigenom svårigheterna för dem, som enligt vad jag nyss sade mest äro i behov av tillskottsfoder av äggvita.

Jag har vid detta tillfälle velat anföra detta för att framhålla, att denna fråga bör följas med uppmärksamhet. Jag skulle vara glad, om man kunde komma fram till sådana torkanläggningar av mindre omfattning, som kunde bli till nytta även för de stora områden av vårt land, där vi ha mindre jordbrukare. Dock tror jag icke mycket på den möjligheten under den närmaste tiden. Jag har ingenting emot tanken som sådan, men jag har velat fästa uppmärksamheten på att här visserligen ges en hjälp men en hjälp, som endast tillfaller ett fåtal och sådana, som kanske minst behöva den.

Herr Paulsen: Herr talman! Vid denna frågas behandling ställer jag till mig två frågor: Vem kommer att få nytta av denna anordning och i hur stor utsträckning kommer den att göra nytta? Om jag tänker på vårt jordbruk, måste jag säga mig, att det blir ett mycket litet fåtal, som kommer att få nytta därav. De små och medelstora jordbruken kunna aldrig komma i fråga. De få icke minsta nytta av saken, eftersom de aldrig kunna använda sådana torkanläggningar. Varje jordbrukare i denna kammare har säkerligen den saken klar för sig. De, som få nytta av det, äro i stället de stora jordbrukarna. Vi veta ju, att den hjälp, som den svenska riksdagen lämnar jordbruket, träffar mycket olika, såsom all generell hjälp måste göra. Den hjälper de större jordbrukarna på ett helt annat sätt än de mindre. Det blir nu också de stora jordbruken, som kunna dra nytta av den anordning, som här är i fråga. Ingen lär väl kunna påstå, att det kommer att hjälpa de mindre och medelstora jordbruken genom att minska deras kraftfoderbehov.

Är det några pengar, som vi ge ut här i riksdagen och som äro bortkastade, så är det enligt min mening dessa. De människor, som skulle få nytta av dem, ha sannerligen så god råd, att de icke behöva statens hjälp.

Jag instämmer till alla delar i det anförande, som herr Bergström nyss höll, och jag instämmer också i hans yrkande om bifall till hans reservation.

Herr Persson i Undersvik: Herr talman! Det är otvivelaktigt så, att det finns åtskilligt fog för de erinringar, som ha gjorts från reservanternas sida, men å andra sidan är det väl så, att dessa anläggningar ännu befinna sig i experimentets stadium. Det är ett experiment, och det är därför kanske föga fruktbarande att nu diskutera de eventuella möjligheterna på detta område. Genom försök har man emellertid kommit så långt, att det kan visas, att en väg här kan öppnas för att få till stånd en inhemsk äggviteproduktion, som kan få den allra största betydelse, om vi i högre grad skulle bli avstängda från import av utländskt kraftfoder. Vi veta icke nu hur det kan komma att gå med den saken, men vi veta, att vår mjölkproduktion bygger på tillskott av väsentliga mängder äggvita, vilken för närvarande importeras i form av olika sorters kraftfoder. När det alltså gäller en så utomordentligt betydelsefull sak för hela vårt folkhushåll, menar jag, att man också bör våga göra ett försök att stödja det experiment, som här göres.

Man kan visserligen med fog invända, att det icke är lämpligt att inrätta nya lånefonder i tider, då man måste inskränka på de äldre, men å andra sidan bör staten dock stimulera undersökningar och försök i olika riktningar, som avse att trygga folkförsörjningen.

Ang. lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.
(Forts.)

Gentemot den andra invändning, som här blivit framförd, nämligen att den föreslagna åtgärden endast blir till nytta för det större jordbruket men icke för det mindre, vill jag framhålla, att det dock här gäller den större frågan, folkförsörjningen och mjölkproduktionens beroende av äggvitetillgång. I så fall ha vi icke att räkna med små eller mindre jordbruk, ty det är det större jordbruket, som levererar den största mängden mjölk.

Jag vill dock tillägga, att man kan tänka sig, att dylika torkanläggningar skulle kunna drivas såsom andelsföretag eller affärsföretag. Varför skulle man icke kunna tänka sig, att här skulle komma att experimenteras fram en industri för tillverkning av ett nytt svenskt kraftfoder med detta äggviterika hömjöl såsom huvudbeståndsdel?

Trots de gjorda invändningarna håller jag för min del före, att staten i dessa tider är skyldig att understödja experiment, som göras i denna för vårt land så vitala och viktiga fråga. Även om vi icke nu kunna vara färdiga att svära på att metoden håller i alla avseenden, bör försöket göras, och det är därför, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde fru *Nordgren*.

Herr *Andersson* i Löbbo: Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av de synpunkter, som framkommit under debatten och som vilja lägga huvudvikten vid om den föreslagna åtgärden skulle komma att gynna de större eller mindre jordbrukarna i större eller mindre grad. Jag kan för min del icke se saken ur denna synvinkel utan måste betrakta den utslutande ur folkförsörjningssynpunkt. Jag tillåter mig erinra kammarens ledamöter om vad det skulle betyda för vårt lands försörjningsmöjligheter vid total avspärrning, om vi kunde torka endast en tiondel av de grässkördar, som produceras i landet. Det är allmänt bekant, att näringsvärdet vid artificiell torkning ökas med ungefär en tredjedel och äggvitehalten med upp till 50 procent. Om vi få total avspärrning, skulle det få mycket stor betydelse, om våra inhemska fodermedels näringsvärde och äggvitehalt kunde ökas i den utsträckning, som kan ske genom den konstgjorda torkningen.

Att som så ofta skett i jordbrukspolitiska debatter söka spela ut småbönder mot storbönder och tvärtom, finner jag i nuvarande situation vara mindre lämpligt. I den deklaration, som avgavs av den i dag tillträdde regeringen, förklarades, att det särskilt var två saker, som det var regeringen angeläget att söka bevaka. Det ena var bevarandet av landets frihet och fred och det andra var tryggheten av landets folkförsörjning. Här föreslås nu ett försök att åtminstone i någon mån öka tryggheten vad gäller folkförsörjningen, och det gör, herr talman, att jag för min del med bortseende från alla små synpunkter måste i denna situation på det allra livligaste hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr *Bergström*: Herr talman! Jag måste gentemot herr *Anderssons* i Löbbo anförande framhålla, att hans anmärkning, att vi reservanter skulle bortse från folkförsörjningssynpunkten i varje fall icke drabbar mig, ty jag gick ut i mitt första anförande ifrån, att om dessa hötorkare eller vad de nu kallas äro utexperimenterade så långt, som sakkunskapen har uppgivit, så komma de att utnyttjas inom den närmaste tiden, även om staten icke ställer lånemedel till förfogande. Om de icke skulle komma att utnyttjas inom en rimlig framtid, måste det innebära, att de uppgifter, som ha lämnats om värdet av dessa anläggningar, äro överdrivna, och att vi sannolikt icke under den nuvarande krigs- och kristiden kunna få någon nytta av dem.

Ang. lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.
(Forts.)

Herr **Råstock**: Herr talman! Herr Bergström och jag äro lika dåliga fackmän på detta område båda två. Jag vill dock säga till kammarens ledamöter, att vi ha gjort en mycket omsorgsfull utredning i utskottet, och den utredningen övertygade mig och andra klenetrogna. Vad som emellertid framför allt gjort intryck på mig — jag erkänner det öppet — var, att detta, såsom herr Persson i Undersvik antydde, syntes vara en väg, som man skulle kunna komma vidare på. Vad som här sagts av herr Andersson i Lööbo och herr Persson i Undersvik och herr Carlström kan jag helt och hållet instämma uti. Vi kunna icke vänta, att alla, som skulle kunna ha nytta av denna anordning, skola vilja göra så stora utlägg utan att få något litet stöd. Det är för övrigt icke ett anslag utan möjligheter till lån, som det är fråga om.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr *Lithander* instämde häruti.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Svedberg m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss civil personal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap, m. m.

Ang. avlöningsförmåner till viss civil personal under tjänstledighet för viss militärtjänstgöring, m. m.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Bergström**: Herr talman! Jag har till detta utlåtande från första särskilda utskottet fogat en blank reservation för att få tillfälle att säga några ord. Jag ämnar icke rikta mig i någon mån mot vad utskottet anför i sin motivering och icke heller mot vad utskottet har att föreslå i sina yrkanden på de olika punkterna. Jag vill i stället föra fram en synpunkt, som icke har kommit till uttryck i utskottets motivering. Den avser reservofficernas löneförmåner.

Det förhåller sig på det sättet, att en reservofficer, som är anställd i allmän tjänst, åtnjuter under den tid han är inkallad till militär tjänstgöring även vid sådana tillfällen som det nuvarande hela lönen av sin civila tjänst och dessutom reservofficerslön. Om hans tjänstgöring är förlagd utanför hemorten, har han även s. k. terminslön. Detta medför, att en reservofficer, som är inkallad för den extra försvarsberedskapen, åtnjuter nära dubbelt så stora inkomster per månad som han gör under fredliga förhållanden, då han går hemma i sin civila tjänst.

Det är detta missförhållande, som man har velat rätta till genom den kungl. proposition, som utskottet nu tillstyrker. Härvid har man emellertid gått en väg, som jag icke riktigt kan vara med på. Man har inriktat sig på att låta reservofficerarna ha kvar sina militära löneförmåner och att samtidigt skära ned lönen för den civila tjänsten under den militära tjänstgöringstiden. För min del har jag ansett, att man borde ha gått den motsatta vägen, d. v. s. låta vederbörande ha kvar sina civila löneförmåner något så när orubbade men i stället avsevärt skära ned officerslönen vid inkallelse till tjänstgöring av sådan art, som det nu är fråga om, d. v. s. när de yttre förhållandena äro synnerligen kritiska och man kan säga, att vårt land befinner sig i krigsfara. Jag

Ang. avlöningsförmåner till viss civil personal under tjänstledighet för viss militärtjänstgöring, m. m. (Forts.)

kan icke komma från den uppfattningen, att våra reservofficerare vid ett sådant tillfälle borde jämföras med alla andra medborgare, som få finna sig uti att i egenskap av värnpliktiga kallas in till en krävande militär tjänstgöring. I många fall förlora dessa alla sina civila löneinkomster och hänvisas till ett understöd för försörjningen av sin familj, som helt och hållet är diktat av den rena torftighetens behov. Här behöver en utjämning äga rum. Man bör ta bort den utmaning, som onekligen ligger däri, att en inkallad reservofficer skall åtnjuta dubbelt så stor inkomst som under vanliga förhållanden, under det att en värnpliktig familjeförsörjare, som inkallas, får finna sig i ekonomiskt betryck och bekymmer för familjens utkomst där hemma.

Jag har icke kunnat ställa något yrkande i den av mig angivna riktningen, därför att frågan ligger kanske icke så enkelt till. Det kan krävas vissa undersökningar. Jag har därför velat begränsa mig till att här ge uttryck för det önskemålet, att man vid den översyn, som i vinter skall äga rum rörande dessa förhållanden, vill uppmärksamma den sida av saken, som jag här har berört.

Jag har, herr talman, icke något yrkande.

Häruti instämde herrar *Mårtensson, Karlsson* i Munkedal, *Sundberg, Andersson* i Mölndal, *Ericsson* i Kinna, *Hult, Lovén, Ekdahl, Olofsson* i Höganäs, *Landgren, Andersson* i Löbbo, *Nilsson* i Landskrona och *Kilbom*, fru *Gustafson* samt herrar *Berg* och *Näsström*.

Herr Lundell: Herr talman! Jag ämnar icke mera utförligt taga upp de synpunkter, som herr Bergström här har framfört. Jag vill endast tillåta mig påminna om en omständighet, som kan föranleda ett annat bedömande av det påtalade förhållandet, nämligen att värnpliktiga ju endast behöva tjänstgöra under värnpliktsåldern, alltså till 45 års ålder, och på mera utsatta platser endast de yngre årsklasserna, under det att reservofficerare få vara beredda att tjänstgöra långt utöver denna ålder och därvid även på mera utsatta platser. Jag har i detta sammanhang endast velat framhålla denna skillnad.

Herr Råstock: Herr talman! För att undvika att det skall uppstå något missförstånd beträffande innebörden av herr Bergströms anförande och av de massinstämmanden, som följde på detsamma, vill jag endast framhålla, att utskottet för sin del icke på något sätt har velat motverka en hygglig behandling av de värnpliktiga. Jag tror det är nödvändigt att säga ifrån detta.

Det förslag, som vi här behandla, har kommit från finansdepartementet för att undanröja olägenheter av helt annan art. Det har nämligen befunnits, att till vissa grader av personal i högre ställning än värnpliktiga ha kommit att utgå alltför höga avlöningar. Vi funno vid närmare prövning inom utskottet Kungl. Maj:ts förslag vara välbetänkt men vilja dessutom få till stånd en ytterligare översyn av dessa förhållanden. Därvid kan det ju bli tillfälle att pröva också de synpunkter, som herr Bergström framhöll.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogos vart efter annat:

första särskilda utskottets utlåtande, nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal under tjänst-

ledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.; och

andra särskilda utskottets utlåtande, nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2—4 §§ lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11.

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å läskedrycker, m. m. jämte i ämnet väckta motioner. *Ang. förordning om skatt å läskedrycker, m. m.*

I en den 10 november 1939 dagtecknad proposition, nr 81, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om skatt å läskedrycker;

dels besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämdes, i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

144	Mineralvatten och kolsyrade alkoholfria läskedrycker	100 liter	10: —
-----	--	-----------	-------

dels godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad organisation av den lokala kontrollen över läskedrycksbeskattningen;

dels ock medgiva, att den i avlöningsstaten för kontrollstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. finge överskridas med, utöver vad som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition den 14 oktober 1939, nr 68, ytterligare högst 8,500 kronor.

Till utskottets behandling hade överlämnats åtskilliga i anledning av propositionen inom riksdagens kamrar väckta, i utlåtandet närmare omförmälda motioner.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 81 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt i anledning av motionerna II:49 och II:54 ävensom med avslag å de likalydande motionerna I:41 och II:56 samt motionen II:50, måtte

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om skatt å läskedrycker med den ändring att 5 § skulle erhålla följande lydelse:

5 §.

Skatten utgår med tio öre för liter; dock skall skatten, så länge rörelsen vid tillverkningsstället må bedrivas, utgå med lägst femtio kronor för månad räknat.

2) besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämdes, i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

144	Mineralvatten och kolsyrade, alkoholfria läskedrycker	100 liter	10: —
-----	---	-----------	-------

Ang. förordning om skatt å läskedrycker, m. m. (Forts.)

3) godkänna den av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade organisationen av den lokala kontrollen över läskedrycksbeskattningen;

4) medgiva, att den i avlöningsstaten för kontrollstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. finge överskridas med, utöver vad riksdagen beslutat i anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 14 oktober 1939, nr 68, ytterligare högst 8,500 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Velander, Mannerskantz, Öman, Anderson* i Norrköping och *Lundell*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 81 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och i anledning av de likalydande motionerna I: 41 och II: 56 samt motionerna II: 49 och II: 54 ävensom med avslag å motionen II: 50, mätte

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om skatt å läskedrycker med den ändring att 5 § skulle erhålla följande lydelse:

5 §.

Skatten utgår med åtta öre för liter; dock skall skatten, så länge rörelsen vid tillverkningsstället må bedrivas, utgå med lägst femtio kronor för månad räknat.

2) besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämdes, i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

144	Mineralvatten och kolsyrade, alkoholfria läskedrycker . . . . . 100 liter	8:—
-----	--	-----

3) godkänna den — — — (= utskottet) — — — över läskedrycksbeskattningen;

4) medgiva, att — — — (= utskottet) — — — 8,500 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Den nya indirekta skatt, som riksdagen nu står i begrepp att taga, möter icke från någon sida några principiella invändningar. Det råder ingen meningsskiljaktighet därom, att i det läge, vari vi nu befinna oss, måste vi räkna med nya indirekta skatter, däribland även en skatt på läskedrycker. Däremot äro meningarna delade inom utskottet om den lämpliga skattesatsen. Kungl. Maj:t har föreslagit en skattesats av 10 öre per liter. Ett antal reservanter inom utskottet ha funnit denna skattesats för hög och i överensstämmelse med de väckta motionerna föreslagit en begränsning av skatten. Vi göra detta i förhoppning om att en sänkning av skattesatsen icke skall medföra en reducering av skattens avkastning. Vi befara, att en så hög skatt som 10 öre per liter kommer att medföra en så stark konsumtionsminskning, att den beräknade inkomsten av denna skatt icke inflyter. Vi hålla före, att en något mätligare skatt — vi ha föreslagit 8 öre per liter — skall vara tillräcklig för att ge den inkomst till statskassan, som man åsyftar med denna skatt. Det är naturligtvis utomordentligt svårt att här komma fram med några hållfasta beräkningar. Det är lika svårt i det ena fallet som i det andra, men vad som man bör hålla klart för sig är vetskapen om att här gäller det en mycket konjunktürkänslig produkt, som redan nu är utsatt för en stark konsumtionsminskning. En hög skatt, som kommer att medföra en rätt avse-

Ang. förordning om skatt å läskedrycker, m. m. (Forts.)

värd fördyring av produktionen, kan befaras leda till en ytterligt långt gående inskränkning av konsumtionen. Därför mena vi, att särskilt när det gäller införande av en ny skatt på en vara, som tidigare icke varit skattebelagd, bjuder klokheten, att man skall gå fram försiktigare och sätta skattesatsen något lägre än finansministern föreslagit.

Denna skattefråga har även en del andra sidor, bland annat svårigheterna att utöva en effektiv kontroll vid uttagandet av skatten. Det finns en hel del småföretagare, som möjligen kunna befaras undandra sig skatten, om man icke kan göra kontrollen så fullständig i alla avseenden, som det ur den synpunkten vore önskvärt. Vidare medför denna kontroll mycket betydande kostnader, som kunna leda till avbräck i statens inkomst av skatten.

Emellertid får man — och det är med detta som jag vill sluta — räkna på det sättet, att vad man här gör är ett experiment. Visar det sig, att den föreslagna kontrollorganisationen och den föreslagna skatteformen icke hålla i längden, får man göra en ändring, och den bör man göra snarast möjligt. Man bör icke släppa tanken på införande av en kolsyreskatt för att därigenom få en viss garanti för att icke en tillverkning kommer att ske vid sidan av den tillverkning, som nu blir föremål för beskattning.

Herr talman! Jag skall inskränka mig till detta yttrande och sluta med att yrka bifall till reservationen, således förslaget om en skatt av 8 öre per liter.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Det är självfallet på det sättet, som herr Anderson i Norrköping redan framhållit, att man kan tvista om huruvida en skatt på 8 öre per liter ger lika mycket som en skatt på 10 öre per liter. Det blir efter min mening beträffande alla de skatter, som vi vid denna urtima riksdag lagt på, en tro på respektive sidor. Man tror, att en skatt på 8 öre skulle ge samma belopp, som finansministern här önskat, under det att utskottsmajoriteten framfört den meningen, att man för att nå detta belopp måste följa finansministerns uppfattning och gå upp till 10-öresgränsen. Sedan utskottet nu tillmötesgått den framställning om sänkning av minimiskatten från 100 kronor till 50 kronor i månaden, som från mindre företagare gjorts, därvid utskottet följt en motion av herrar Fredberg och Åqvist, ha vi vågat räkna med, att en 10-öresskatt skulle kunna genomföras utan att några svårare konsekvenser därav skulle följa än de, som skulle följa med den av reservanterna föreslagna skattesatsen.

Det har också — det vill jag icke dölja — legat bakom utskottsbehandlingen av detta ärende, liksom då det gällde den nyss beslutade kaffeskatten, att det är rimligt och riktigt, när det gäller dessa drycker, att bereda en möjlighet att få vara med och göra sin insats, och att inte enbart hålla sig till vissa andra drycker för att plocka ut statens behov av skatter.

Då det icke tjänar något som helst till att här taga upp någon lång diskussion, hemställer jag, herr talman, om bifall till utskottets förslag i oförändrat skick.

Herr Nordström i Kramfors: Herr talman! Det är en gammal sanning, som aldrig vederlagts, att konsumtionsskatter orättvist drabba de fattiga folklagren i vårt land. Denna sanning är i dag lika riktig som tidigare. Med de åtgärder, som tidigare genomförts med upprepade skattepålager, som lagts på de fattiga folklagren, anser jag blott, att riksdagen manifesterat sin vilja att slå vakt om de rika på bekostnad av de fattiga. Därför vill jag, herr talman, i denna fråga, som också berör de fattiga, icke blott konsumenterna utan också de små läskedrycksfabrikanterna, yrka avslag på utskottets hemställan.

Ang. förordning om skatt å läskedrycker, m. m. (Forts.)

Herr **Henriksson**: Herr talman! Jag kan i stort sett instämma i de allmänna synpunkter på denna fråga, som framförts av herr Anderson i Norrköping. Såsom tidigare påpekats gäller det här att söka åstadkomma nya inkomster för staten. Man bör då försöka att konstruera denna skatt så, att man erhåller den största möjliga inkomst för staten med minsta möjliga skada för konsumtionen och produktionen. När det alltså gäller att bestämma höjden på den skattesats, som man skall tillgripa, är detta självfallet — såsom det redan påpekats av herrar Anderson i Norrköping och Olsson i Gävle — en bedömningsfråga. Jag tror icke, att någon av dessa två talare med någon absolut säkerhet kan säga, huruvida den ena eller den andra satsen kommer att ge det bästa resultatet. Jag har för min personliga del varit till och med mera pessimistisk än reservanterna och i en av mig framlagd motion yrkat på en skattesats av 6 öre per liter. Anledningen härtill är, att när man nu skall bedöma denna fråga, får man försöka se efter vad i liknande fall inträffat på andra håll. Man har i såväl Norge som Tyskland experimenterat med skatt på läskedrycker, och det har i båda dessa länder visat sig, att konsumtionsminskningen blivit mycket betydande. Det är ett ganska påtagligt faktum, att denna konsumtion är mycket känslig och mycket elastisk, och jag hyser för min del en mycket stark fruktan för att om man sätter priset för högt, relativt sett, kommer konsumtionsminskningen att bli så pass stor, att hela skatten blir en missräkning.

Jag förstår, att jag icke kan vinna gehör för min uppfattning om en 6-öres-skatt, och vill därför på denna punkt instämma i det yrkande, som reservanterna framfört.

Till slut skulle jag vilja beröra frågan om skatten på kolsyra. Jag har i min motion även tillåtit mig att yrka att jämväl den kolsyra, som användes för framställning av kolsyrehaltiga drycker i hemmen och på andra konsumtionsplatser, skall beskattas. Det bör väl vara ganska klart, att om man inför en så pass kraftig beskattning av de vid vattenfabrikerna tillverkade kolsyrehaltiga dryckerna, blir detta en stimulans för konsumenterna att skaffa sig en kolsyreapparat och försöka sig på med tillverkning av sådana drycker för privat bruk. Det synes mig icke vara riktigt att lämna en del av konsumtionen obeskattad, utan jag anser det ur flera synpunkter vara det rätta, att man med lämpliga anordningar även med beskattning träffar denna del av konsumtionen, och det torde icke möta några större hinder att konstruera fram ett förslag om beskattning på kolsyra, som även tillfredsställer detta syfte. Utskottet har emellertid icke velat acceptera denna linje, men man får väl hoppas, att man från regeringens sida icke släpper uppmärksamheten på denna punkt utan ser i vilken riktning utvecklingen går. Om det då visar sig, att den glider över åt det håll, som jag för min del fruktar, bör man så snart som möjligt ingripa, så att hela denna kolsyredryckstillverkning blir likartat beskattad.

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Det är klart, att utgången här är given. Första kammaren har också redan fattat beslut i enlighet med utskottets förslag, och jag förutsätter, att så kommer även andra kammarens beslut att utfalla. Till vad jag nyss sade vill jag emellertid lägga det uttalandet, att det är mycket angeläget, att Kungl. Maj:t uppmärksamhet följer verkningarna av denna nya beskattning, och att man icke dröjer med att vidtaga de justeringar, som erfarenheten kan påkalla. Man bör omsorgsfullt följa verkningarna både på konsumtionen och på industrien. Det är klart, att om det skulle visa sig, att denna höga skattesats kommer att medföra en stor konsumtionsminskning, som i sin tur leder till en omfattande arbetslös-

Ang. förordning om skatt å läskedrycker, m. m. (Forts.)

het inom industrien, är det ett starkt skäl för att så snabbt som möjligt taga denna skattefråga under förnyad omprövning, och då är det klokare att sänka skatten och erkänna, att man tagit till den för hög, än att bibehålla en beskattning, som kan få olyckliga verkningar.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen, samt 3:o) avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 67, i anledning av *Ang. förordning om värns- skatt, m. m.* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 10 november 1939 dagtecknad proposition, nr 78, hade Kungl. Maj:tt, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om värnskatt; dels medgiva, att ersättning för debitering av värnskatt finge utgå av statsmedel i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet anförts;

dels ock till Särskild ersättning för debitering av värnskatt å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 160,000 kronor.

Till utskottets behandling hade överlämnats åtskilliga i anledning av propositionen inom riksdagens kamrar väckta, i utlåtandet närmare omförmälda motioner.

I de likalydande motionerna nr 36 i första kammaren av herr *Linderot* och nr 44 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Luleå hade hemställts, att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition måtte besluta godkänna propositionen med i motionen angiven lydelse och förändring av 2 § av »förslag till förordning om värnskatt».

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 78 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) antaga ett av utskottet framlagt förslag till förordning om värnskatt; 2) medgiva, att ersättning för debitering av värnskatt finge utgå av statsmedel i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet anförts;

3) till Särskild ersättning för debitering av värnskatt å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 160,000 kronor;

B) att de likalydande motionerna I: 31 och II: 40, I: 34 och II: 41 samt I: 36 och II: 44 ävensom motionerna I: 28, II: 45, II: 46 och II: 47, i den mån desamma icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i sin motivering anført och hemställt, måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Velander*, *Mannerskantz* och *Öman*;

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

2) av herrar *Velandér, Mannerskantz, Öman, Anderson* i Norrköping och *Lundell*; samt

beträffande viss del av motiveringen

3) av herrar *Pettersson* i Rosta och *Andersson* i Dunker.

Därjämte hade särskilda yttranden avgivits

1) av herr *Ohlin*; och

2) av herr *Lundell*.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Svedman: Herr talman! Jag har tagit mig friheten att tillsammans med andre vice talmannen framlägga en motion, som rör frågan om värnskatten, och för att icke kammaren skall tro, att motionärerna äro lika fattiga på övertygelse som på ord, skall jag be att få anföra de skäl, som väsentligen ligga bakom vår motion.

Allt sedan denna extra skatt, värnskatten, bebådades, har man i pressen och annorstädes diskuterat och med ytterligare styrka framfört ett gammalt önskemål, nämligen att tiden för skatteuppbörden måtte komma närmare tiden för förvärvet av den inkomst, skatten avser. Såsom det nu är, har man att erlägga skatterna, eller åtminstone det allra mesta av dem, två år efter inkomståret. Det första året uppbär man inkomsten, året därpå deklarerar man den, och under det tredje året betalar man hela kommunalskatten och halva kronoskatten. Det är klart, att detta ur flera synpunkter är en oformlighet och en olägenhet. Kredit skall ju användas i så begränsat omfång som möjligt; det är en förständig ekonomisk regel. Men nu när nästa år också denna extra skatt tillkommer och alltså skattedragarna ha att betala icke blott hela kommunalskatten utan också en hel kronoskatt, ställes problemet i skarpare ljus än hittills.

Motionärerna ha ansett, att man borde begagna detta tillfälle för att göra en framstöt för det gamla önskemålet om skattelikvidens utgörande närmare in på inkomstförvärvet och försöka att därigenom få denna önskan upplyftad till verklighetens mark. Statsrådet har behjärtat principen, och han säger i propositionen, att han anser, att detta önskemål är både rimligt och förståeligt, men av skattetekniska skäl — det gäller uppbörden av värnskatten — har han icke vågat föreslå, att 1939 års inkomster i stället för 1938 års inkomster skola läggas till grund för debiteringen av denna värnskatt. Motionärerna föreslå, att 1939 års inkomst skall utgöra grunden för beskattningen, därför att de anse, att detta är rimligast och mest rättvist. Då nu skatteuppbörden skall ske redan i februari månad, föreslå motionärerna, att en provisorisk värnskatt, beräknad på 1938 års inkomst, då skall betalas, men att, sedan 1939 års inkomst blivit känd, en reglering av skatten skall ske på det sättet, att en efterkreditering eller en efterdebitering göres allt efter som 1938 års inkomst är större eller mindre än 1939 års. Nå, vad är det då, som talar för att inkomsten för innevarande år beräknas för nästa års värnskatt? Jo, dels den omständigheten att — såsom jag nyss sade — denna skatt är en extra pålaga, dels att vi leva under så labila och förändrade förhållanden, att de, icke minst på det ekonomiska området, växla mycket snabbt och oberäkneligt. Under åren 1938 och 1939 ha de flesta skattedragare — skulle jag tro och i varje fall en jämförelsevis mycket stor del av dem — haft olika inkomster på grund av kriget. De, som varit inkallade i beredskapstjänst, framför allt familjeförsörjare, den större delen av de i biltrafiken och bensinhandeln anställda, många affärsinnehavare och deras anställda ha fått vidkännas en inknapning av sina inkomster eller ha kanske rent av fått försaka mer eller mindre av årets inkomst på grund

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

av mistad anställning e. d. Den, som i år blir pensionerad, skulle nästa år få skatta för 1938 års inkomst d. v. s. han blir år 1940, då han endast har sin pension att leva på, beskattad för en inkomst, som kanske år 1938 varit större än han någonsin tidigare haft, och skatten torde säkert i många fall gå till större belopp än pensionen, d. v. s. skattebördan komme att överstiga hela inkomsten.

Sedan ha vi penningvärdets fluktuationer. Nu för tiden vet man inte, om kronan den ena månaden har samma värde som under den följande. Om det då gäller att bestämma en skatt, som skall betalas två år efter inkomstförväret, är det klart, att penningvärdet spelar en stor roll och att skatten mycket orättvist kan drabba skattedragarna. Å andra sidan ha många enskilda och företag på grund av kriget gjort opåräknade inkomster, och dessa böra icke undgå den extra beskattningen.

Det är huvudsakligen dessa synpunkter, som enligt vad motionärerna ansett ställa deras framställning i rättfärdighetens och rättvisans ljus. Därom torde ju heller icke meningarna vara så värst delade, utan det stora hindret för den här förordade framställningen är av teknisk art. Jag förstår så väl, att för den, som år efter år har en fast och bestämd inkomst — och till denna kategori torde väl så gott som undantagslöst höra de, som yttrat sig i denna fråga och yttrat sig avvärijande av tekniska skäl — spelar det ingen roll, om de betala skatt för det ena eller andra årets inkomst, alldenstund deras inkomster äro ganska konstanta, men för alla andra — jag har nyss antytt några sådana kategorier — ställer sig saken helt annorlunda, och det är deras synpunkter, som vi motionärer här framföra och som vi anse, att statsmakterna icke utan vidare böra avvisa.

Vad tekniken beträffar medger jag gärna, att något mera arbete kommer att påläggas skatteuppbördsverket, men det är klart, att den efterkreditering och efterdebitering, som jag talat om, icke torde lägga några särskilt stora hinder i vägen för uppbörden. Värre blir det, när det gäller dem, som bytt vistelseort, som flyttat från en ort till en annan. Beträffande dem kommer det att bli en ökning av arbetet med hänsyn till en del formaliteter och det kommunala budgeterings- och räkenskapsväsendet. Men man får ingen förmån till skänks. Vill man ha en förmån eller en fördel, får man också räkna med att det kostar både arbete och offervilja och att det fordras framför allt intresse för saken. Jag skulle tro, att om intresset varit litet större för själva sakfrågan, skulle denna framställning legat bättre till än den för närvarande gör i utskottsbetänkandet. Det är just dessa tekniska hinder, som man blåser upp och söker göra värre än de äro och framför allt presenterar såsom avskräckande.

Svensk skatteuppbörd och svenskt skatteuppbördsväsende är, herr talman, icke helt fritt från kineseri. Jag skall bestyrka och bevisa detta påstående med ett ganska färskt exempel. En skattebetalare i en västkustsocken fick i höstas en skattsedel, som befanns till sin slutsumma vara 1.980 kronor för hög. Han vände sig till vederbörande häradsskrivare, och denne konstaterade utan vidare felet. Det förelåg en feldebitering eller feladdering, och skattsedelns slutsumma var som sagt 1,980 kronor för hög. Det var icke häradsskrivarens fel utan det var vederbörande taxeringsnämnds. Man skulle kunna tro, att detta fel nu blev omedelbart rättat, men det gick icke för sig. Mannen måste betala denna skattsedel i dess felaktiga skick med en när nog 2.000 kronor för hög slutsumma och fick sedan vända sig till prövningsnämnden för att där få rättelse. Även om han alltså i sinom tid får pengarna tillbaka jämte ränta, så frågar jag: vem betalar hans besvär, resor och korrespondens o. s. v.? När man ser sådana tydliga exempel, får man icke den riktiga värnaden för den-

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

na teknik, och den verkar icke på mig så respektingivande, som den synes te sig för många. När emellertid saken ligger till som den gör, skall jag icke uppehålla kammarens ledamöter med mera ordande i denna fråga.

Det är dock ännu en synpunkt som bör anföras i detta sammanhang, och den står i samband med statsrådets förslag till skattelindring eller skatteavskrivning. Man måste naturligtvis med tacksamhet annotera de möjligheter, som i detta avseende erbjudas, men dels är det för många om icke motbjudande så dock mindre angenämt att begära lindring i sina medborgerliga skyldigheter, kanske icke minst när de taga formen av ekonomiska värden, dels bliva dessa framställningar om skattelindring liksom skatteavskrivningar talrikare, ju längre tid som får förflyta mellan inkomstförvärvet och skatteuppbörden.

Som hela frågan nu ligger till, herr talman, skall jag icke göra något yrkande, ty jag förstår, att det är lönlöst.

Herr Lundell: Herr talman! Den största motsättningen inom utskottet har rört sig om beskattningsåret, alltså om denna värnskatt lämpligen skulle läggas på 1938 års eller 1939 års inkomster, vilket just är det som herr Svedman här har talat om. Det riktiga hade givetvis varit, att, som han säger här och varom det även framställts önskemål från flera håll, man kunnat lägga värnskatten på 1939 års inkomster. Finansministern är principiellt av samma uppfattning, men både finansministern och utskottet ha förmåtts att avstå från att i detta fall bygga på 1939 års skatteunderlag på grund av de tekniska svårigheterna, om jag så får uttrycka det. Jag kan ju, om det möjligtvis kan bereda herr Svedman en glädje att höra det, säga, att jag icke är alldeles övertygad om att utskottet handlat rätt, när det på grund av dessa tekniska svårigheter avstått från att lägga skatten på 1939 års inkomst. Det är nämligen så, att om man undgår en del tekniska svårigheter vid debiteringen, så får man i stället lika stora eller kanske större svårigheter genom ett vidlyftigt arbete i prövningsnämnderna och i kammarrätten, när man skall pröva alla ansökningar om befrielse i enlighet med författningens § 3, som helt säkert komma att lämnas in. Jag tror, att som denna paragraf är avfattad, komma ansökningar om befrielse att uppgå till en mycket stor procent av samtliga skattskyldigas antal.

Jag för min del hade gärna varit med om att man i denna § 3 infört några fastare linjer delvis i överensstämmelse med dem som föreslagits i en motion av herr Holmbäck, som jag för tillfället icke ser närvarande här i kammaren. Han föreslår bland annat, att man skulle göra någon schematisk begränsning på sådant sätt, att det skulle erfordras en minskning i skatteförmågan — hur man nu vill definiera detta ord eller hur man vill mäta denna skatteförmåga — av minst 30 % för att överhuvud taget en ansökan skulle upptagas till prövning. Detta skulle naturligtvis avhålla en del skattskyldiga från att ingiva ansökningar. Jag skulle emellertid tro, att det vore lämpligt med ytterligare en sådan schematisk begränsning, t. ex. på ett sådant sätt att, när det är fråga om skatt som icke uppgår till större belopp än 5 kronor, kan någon befrielse från skatt icke komma i fråga. I fråga om en särskild generell punkt i 3 §, de sista raderna, där det talas om, att synnerliga svårigheter med skattens gäldande skulle vara för handen för att befrielse skulle komma i fråga, har jag samma uppfattning som herr Holmbäck, att den torde komma att föranleda en hel del fall av direkt betalningsvägran från skattebetalarnas sida. De komma icke att erlägga skatten för att icke därmed ha givit på hand, att de icke ha svårigheter att betala den. Den skall ju betalas

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

före den tidpunkt, då man avser att dessa ansökningar om befrielse skulle ingivas.

Nu har jag icke reserverat mig på dessa punkter, och det är därför, att jag anser, att det ändå kanske icke är så lämpligt att gå på 1939 års skatteunderlag, som säkerligen genom den statsverksproposition som vi få nästa år kommer att bli rätt hårt belastat av direkta skatter. Jag har ansett, att man i det läget ändå får finna sig i att ytterligare en del tages ut på 1938 års skatteunderlag, fastän det ju kan förefalla märkvärdigt, att man så här långt efteråt, sedan ifrågavarande inkomster intjänats, kommer med nya pålagor, som icke kunna ha varit väntade av den skattskyldige. Man kan ju, om man förfar på så sätt, knappast uppehålla fiktionen av att skatten skall betalas av den inkomst på vilken den beräknas. Jag hade tänkt, att om man skulle hålla sig till 1938 års skatteunderlag, så skulle man dock icke gå så långt som finansministern föreslagit utan hålla sig inom den ram som angavs av 1938 års skatteförfattning, tillämpat på sätt som angivits i min motion II: 45, och icke spränga den på sätt som här sker. Det är ju egentligen ganska stötande, att första året man skall tillämpa 1938 års skatteförfattning, så underlåter man att tillämpa den eller gör vid tillämpningen ett direkt avsteg från denna författning, om man tänker på den sammanlagda bördan som genom den redan utdebiterade inkomst- och förmögenhetsskatten och den nu föreslagna värnskatten kommer att läggas på 1938 års inkomster.

Det är ju så, att på grund av taxeringen i våras har i enlighet med den författning, som efter ganska mycket övervägande antogs 1938, redan nu lagts 120 % av grundbeloppet på de kategorier som i skatteförfattningen kallas för a och c, d. v. s. fysiska personer och därmed jämställda samt ideella föreningar och därmed jämställda, ävensom 130 % å kategori b, d. v. s. aktiebolag och med dem jämställda. Dessutom har man på de fysiska personerna lagt tilläggsskatt. Sedan tas nu värnskatten ut som ett direkt tillägg på 50 %, vilket innebär, att det tages ut ytterligare 60 % av grundbeloppet i kategorierna a och c samt ytterligare 65 % i b-kategorien. Men man begränsar sig icke här till — det skulle i alla fall ligga inom skatteförfattningens ram — utan man lägger därtill ytterligare 50 % på tilläggsskatten. Avsikten var, att denna tilläggsskatt icke skulle multipliceras på något sätt, utan den till densamma hörande skiktskalan var tillmätt på ett sådant sätt, att de höjningar som kunde erfordras på grund av ökade behov av medel, skulle ske genom anbringande av olika skatteprocent på bottenskatten.

Jag vet, att när denna nya skattelag behandlades här i fjol våras, så uttalades mer eller mindre öppet, att den naturligtvis skulle respekteras och hållas på det sätt som var avsett. Jag tillåter mig emellertid påminna om att jag för min del var mycket skeptisk emot vad som från majoritetens sida inom skattekommittén och kammaren därvid uttalades. Jag citerar från protokollat den 1 juni 1938, vad jag då sade i kammaren: »Låt oss icke göra oss några illusioner om att den nya tilläggsskatten kommer att bli fast i fråga om skalan. När helst finansministern föreslår, att den skall multipliceras med någon multiplikator, kommer denna kammare att acceptera den multiplikator som är föreslagen.» Ja, redan första gången vi skola tillämpa detta, göra vi detta avsteg.

Nu borde jag kanske vara glad över att jag blivit sannspådd, men de som känna till min läggning förstå, att jag icke eftersträvar någon berömmelse i det hänseendet utan snarare motsatsen. Det är alldeles säkert, att motsatsen varit bättre icke bara för de enskilda hårt belastade skattedragarna utan också för landet. Det är ju nämligen så, att med hög skattebelastning — det har jag betonat många gånger här — dödas den företagsamhet som vi dock alla

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

skola leva på, den företagsamhet varigenom produceras nya värden. Jag vill påpeka — det har jag kanske icke tidigare gjort här i denna kammare — att i den mån man dödar denna företagsamhet, som producerar nya värden, så drives denna ditintills för folkhushållet nyttiga företagsamhet över på andra sysselsättningsområden, närmast på spekulationens område. När kapitalet icke sysselsättes på ett område, där det lämpligen bör sysselsättas, ger det sig in på den direkta varuspekulationen. Det finns stor erfarenhet i detta fall från främmande länder, som visar, vart denna utveckling kan komma att leda.

Det förefaller ibland, när man hör resonemang i skattefrågan, som om många föreställde sig, att den intjänta inkomsten behövs för den individuella konsumtionen och att vad som sedan återstår kan utan någon skada dragas in till staten i form av skatt. Men jag vill påpeka, att detta är en felbedömning av frågan. Inkomsten behövs icke endast till individuell konsumtion och skatt, utan den behövs till investeringar och därmed till utvecklingen av produktionen inom vårt land. Enär jag är lantbrukare till yrket, ligger det nära till hands för mig att påminna om att det inom lantbruket förekommer många investeringar, som icke få avskrivas och vilka icke kunna komma i fråga, därest samhället skall hålla skatterna på en sådan höjd, som det mer och mer tenderar att göra. Jag vill påpeka, att utgifter för sådana saker som t. ex. dränering, nybyggnader, nya maskiner och sådant icke få avskrivas enligt de regler som gälla för lantbruket. De äro utgifter men få alltså icke redovisas såsom utgifter i lantbrukarnas deklarationer. De måste rimligen bestridas av inkomsterna, om denna näring skall kunna utvecklas på ett sunt sätt. Men var skola medel tagas till sådant, om allt eller kanske mer än allt går åt till skatt?

Jag skall icke uppehålla mig vid dessa spörsmål något utförligare, ehuru väl det för mig, som är särskilt intresserad av dessa spörsmål, kunde vara av ett visst intresse. Jag vill bara till sist påpeka, att här finnes till utlåntagets fogad en reservation angående skattespärr av herr Velanders m. fl. och att jag i ett särskilt yttrande, som är fogat till utlåntagets, har lagt fram exempel för att visa, i hurudana fall det förekommer, att de sammanlagda skatterna överstiga inkomsterna. Jag skall icke närmare gå in på dessa exempel och yttra mig om denna skattespärr, då en av huvudmotionärerna begärt ordet och förmodligen kommer att någon uppehålla sig därvid.

Jag skall sluta med att yrka bifall till den ifrågavarande reservationen, alltså till den av herr Velanders m. fl. avgivna reservationen nr 2.

Under detta anförande hade herr andre vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Det förhåller sig ju så, som herr Lundell framhöll, att utskottet i stort sett har kunnat arbeta i enighetens tecken och att bakom det förslag som här föreligger står i allt väsentligt ett enhälligt utskott. Man har sålunda kunnat enhälligt tillstyrka denna mycket betydande skattehöjning. Det är klart, att endast de utomordentliga förhållanden som nu råda ha tvingat oss till ett sådant steg som att i tilläggs-skatt taga ut 150 miljoner kronor. Denna åtgärd är i och för sig ett tillräckligt starkt talande vittnesbörd om lägets allvar. När det gäller att på den direkta beskattningens väg få fram så stora belopp, har man enligt mitt förmenande icke kunnat gå någon annan väg än den som är föreslagen i propositionen, nämligen att uttaga dessa belopp i form av en tilläggsskatt på den för detta budgetår utgående inkomstskatten. Det har icke varit möjligt att konstruera fram någon särskild skatt, någon värnskatt av speciell typ, utan

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

den värnskatt som vi nu här gå att besluta är i realiteten en tilläggsskatt till den skatt som utgår på 1938 års inkomster, d. v. s. den skatt som utdebiterats 1939 och skall betalas enligt de skattsedlar som utdelades i höst. 50 % tillägg på inkomst- och förmögenhetsskatten, vilket skall uppbäras i början av nästa år, innebär naturligtvis en oerhörd belastning av Sveriges skattebetalare, och det skulle icke förvåna mig, om uppbörden av denna skatt kommer att innebära en viss påfrestning även på lånemarknaden. Men det finns ingen anledning att spilla många ord därpå. Vi äro på det klara med att skatten behövs, och vi äro övertygade om att den kommer att betalas med villighet i det läge som nu råder.

Meningsmotsättningarna hava både inom och utom riksdagen väsentligen koncentrerat sig på frågan, huruvida denna skatt skulle byggas på 1938 eller 1939 års inkomster, och de båda föregående talarna ha också berört den frågan. Jag skall kort och gott deklarerera utskottets ståndpunkt, som har blivit den, att man bör taga 1938 års inkomster som grundval för denna beskattning. Rent principiellt talar härför, vad jag nyss antydde, nämligen att skatten bör ha formen av en tilläggsskatt för det nu löpande budgetåret och icke formen av ett förskott på den skatt som skall utgå på 1939 års inkomster. Men även om man skulle ha den uppfattningen, att det riktiga vore att taga ut skatten som en förskottsskatt och alltså beräkna den efter 1939 års inkomster, så kan man icke komma förbi de tekniska svårigheter som den förste talaren berörde men som han icke ville tillmäta någon betydelse. Herr Svedman yttrade, att man vid utskottsbehandlingen blåst upp dessa svårigheter. Jag måste inlägga en gensaga mot detta yttrande. Så är ingalunda fallet. Man har så omsorgsfullt som möjligt prövat skälen för och emot, och man har konstaterat, att här stod sakkunskapen på den sida som tillmäter de tekniska svårigheterna en avgörande betydelse. Jag tror icke, att man vinner någonting på att misskreditera eller underkänna denna sakkunskap. Det är icke så, som här gjorts gällande från visst håll, att det är av bekvämlighetsskäl, som vissa myndigheter motsätta sig skattens uttagande av 1939 års inkomster. Det är en hel rad av tekniska svårigheter, som var för sig och särskilt tillsammans äro av den betydelse att man efter en noggrann prövning måst bestämt avråda från ett experiment i den riktningen. När herr Svedman här talar om att man bakom detta motstånd spårar ett visst skattekineseri, så hade jag väntat mig att som belägg för detta påstående få en något mer vägande argumentering än den som han kom med. Det förefaller som om det exempel han här anförde icke var särskilt talande som ett exempel på skattekineseri och ännu mindre hade något sammanhang med den fråga som här behandlas.

Det är naturligtvis alldeles riktigt, såsom också framgår av herr Svedmans anförande, att man kan lägga olika synpunkter på denna fråga allt efter den vikt som man tillmäter hänsynstagandet till skiftande inkomster. Jag har tyckt mig märka under diskussionen både i pressen och i riksdagen, att de personer som haft höga inkomster 1938 men som räkna med avsevärd inkomstminskning 1939 äro anhängare av att skatten skall tagas ut på 1939 års inkomst och icke på 1938 års, medan det förhåller sig på rakt motsatt sätt med dem som räkna med högre inkomster under innevarande år än under föregående år. Det är mänskligt och naturligt. Men då skall man också klart säga ifrån, att det är en lämplighetsfråga och icke en principfråga. Jag förvånar mig icke alls över att människor resonera som så, att de tagit sitt eget fall som utgångspunkt och tänka efter vilket förslag som ställer sig fördelaktigast för dem i det ena eller andra avseendet. Men då skall man icke konstruera fram någon princip. Jag tror, att vi överhuvud taget kunna lämna principdiskussionen åsido och hålla oss till den praktiska sidan av frågan. Om

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

vi göra det, kunna vi nog icke komma fram till något annat resultat än det till vilket utskottet kommit och som innebär, att man av rent praktiska skäl måste avvisa tanken på att taga ut denna skatt på 1939 års inkomster. Men när man då nödgas lägga ytterligare skatt på 1938 års inkomster, är det önskvärt, att all möjlig hänsyn toges till de svårigheter som i många fall kunna uppstå för de personer som haft en stor inkomst 1938 men som innevarande år få vidkännas en väsentlig inkomstminskning. Detta har man också sökt tillmötesgå i propositionen genom § 3 i författningsförslaget. Men vi äro icke blinda för de mycket stora svårigheter som tillämpningen av denna paragraf kommer att vålla myndigheterna. Jag för min del är emellertid glad över att man får in en sådan säkerhetsventil, som denna paragraf är. Jag tror, att den i verkligt ömmande fall kommer att visa sig vara fullt effektiv och att dess tillämpning icke skall vålla alltför stora svårigheter. Givetvis kommer det många ansökningar, men jag tror, att myndigheterna rätt snart skola kunna ena sig om vissa bestämda linjer för behandlingen av dessa ansökningsmål och komma fram till tillfredsställande resultat. Det är ju som sagt framför allt nödvändigt att taga hänsyn till de många ömmande omständigheter som kunna uppstå, när det gäller erläggandet av en så betydande extra skatt.

Herr talman! Jag skall icke vidare uppehålla mig vid denna skattefråga, då egentligen icke några andra synpunkter här framförts och icke heller framkommit under den förberedande behandlingen. Jag har anslutit mig till den reservation, där det yrkas bifall till förslaget om en effektiv spärr, och jag kan instämma i de synpunkter på denna fråga, som nu och tidigare framhållits av herr Lundell, även om jag icke i alla detaljer kan följa honom. Principiellt synes det vara utomordentligt önskvärt, att man får en effektiv spärr, så att icke skatten kommer att taga hela inkomsten och mera till. Man måste komma fram till en klarare insikt om att det finns gränser för beskattningen även i de fall, där man kan peka på tillvaron av förmögenhet, större eller mindre, som anses innebära en så stor skattekraft, att även frånvaron av inkomster icke tillmätas avgörande betydelse. Jag menar, att man nog på många håll här möter en viss fördom, som behöver övervinnas. Jag hoppas, att man i fortsättningen skall ägna denna fråga större uppmärksamhet och komma fram till en mera tillfredsställande anordning i detta avseende.

Herr talman! Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr von Seth: Herr talman! Det är alldeles självklart, att när procent-satsen för skatteskalen skall drivas i höjden, detta borde drabba olika medborgare och olika grupper inom näringslivet lika. Jag kan vid detta tillfälle icke hålla tyst med att i fråga om den teoretiska konstruktion på vilken finansministern har uppbyggt hela vårt skattesystem komma fel och brister mera i dagen, när man pressar upp skattesatserna. Det gäller givetvis icke minst näringslivet. Om jag tar en sådan grupp som innehavare av skogsbruk, kommer den nuvarande skattesatsen att alldeles särskilt hårt drabba de mindre inkomsttagarna, innehavarna av mindre skogsbruk. Vid större skogsbruk kan man ju kontinuerligt taga ut avkastningen, och där gör man de olika årens avverkningar ungefär så lika som möjligt. Det är ju klart, att när det är bättre priser, tager man ut mera, men när priserna äro sämre tager man mindre. Av sociala skäl vill man vid större skogsbruk icke alltför mycket inskränka på avverkningarna, utan man strävar efter att göra de årliga uttagen så lika som möjligt. Vid de mindre skogsbruken ligger det emellertid ingalunda så till. Med de nya metoder som kommit till användning under de gångna åren strävar man efter att få den årliga avkastningen så stor som möjligt, men det

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

har icke kunnat genomföras vid de mindre skogsbruken, utan där komma avverkningarna icke oftare än vart tionde eller kanske endast vart tjugonde år.

På hösten 1937 kunde vi glädja oss åt att få en avsevärd höjning av massapriserna och av priserna på byggnadsvirke. Det gjorde, att de priser som sattes på hösten 1937 och som blevo normgivande för 1938 års avverkningar voro ganska goda. Det låg då nära till hands att just avverkningarna på de mindre skogarna ökades, och jag vågar med den kännedom jag har om skogsbruket påstå, att just 1938 voro uttagen från de mindre skogsbruken mycket stora. Därtill kommer en annan sak vid det mindre skogsbruket som gör, att när dessa avverkningar skola beskattas, så kommer inkomstskatten för skogsbruket att avsevärt överstiga den vanliga s. k. garantiskatten. Under ett 20-tal år kanske man vid skogsbruket inte gjort några nämnvärda uttag. Man har fått betala sin garantiskatt utan att några avverkningar gjorts. Så kommer 1938 med sina stora uttag. Skatten för detta år drabbar vederbörande alldeles särskilt hårt därigenom att den överstiger garantiskatten, varjämte progressionen kommer till. Det gäller här efter vanliga människors sätt att se i allmänhet medborgare i mycket små ekonomiska omständigheter, som på grund av dessa uttag drabbas av mycket hög skatt.

Nu kan man givetvis här invända, att det är inte bara 1938 som detta ägt rum, utan det äger rum för varje år för ett visst antal av de mindre skogsägarna. Det är riktigt. Men 1938 års uttag voro i allmänhet relativt stora på grund av de goda priserna, och när vi nu fått en sådan hög skattesats, komma just de mindre skogsägarna att bli mycket hårt drabbade. Många gånger kanske en gård står inför ombyte av ägare — den kanske tillhör ett stårbhus — och när nu inkomsten beskattas först efter den procent, som gäller för inkomst- och förmögenhetsskatt innevarande år, vartill kommer värnskatt, bli innehavarna av dessa mindre skogsbruk försatta i en ganska prekär situation.

Herr talman! Jag har icke något yrkande, men jag har icke velat underlåta att påpeka dessa förhållanden. Jag skulle vilja lägga regeringen på hjärtat att när, i den mån som det behövs, man skall tillämpa § 3 i det föreliggande förslaget och det gäller inkomstbeskattningen för de mindre jordbrukarna, man i största möjliga mån bör taga hänsyn till dessa faktorer.

Herr Andersson i Dunker: Herr talman! Som framgår av föreliggande utskottslåtande har jag beträffande utskottets hemställan intet annat yrkande än om bifall till densamma. Däremot har jag på en punkt inte kunnat ansluta mig till utskottets motivering.

Innan jag går in därpå vill jag emellertid ha sagt, att när vi började behandlingen av propositionen trodde jag för min del, att det skulle vara möjligt att komma över på en sådan linje, att värnskatten skulle kunna uttagas på 1939 års inkomst. Det hade, som förut framhållits, varit synnerligen önskvärt, om så kunnat ske, i stället för att man nu skall få denna efterbeskattning på 1938 års inkomst såsom fallet blir. Men att jag till slut ändå ansåg nödvändigt att ansluta mig till den i propositionen föreslagna linjen beror uteslutande därpå, att vi inom utskottet fingo sådana upplysningar rörande de praktiska svårigheter, som det skulle möta att ta ut skatten på 1939 års inkomster, att jag för min del ansåg man måste böja sig för de anförda svårigheterna. Men det vill jag säga, att vid behandlingen av denna fråga har man kanske mer än någon gång förut blivit övertygad om nödvändigheten av en uppbördsreform, som ger oss ett uppbördsväsende, som inte står handfallet inför en så relativt enkel sak som det här är fråga om.

Den punkt i utskottets motivering, som jag inte kunnat ansluta mig till,

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

återfinnes överst på sid. 15 i utlåtandet och lyder så här: »Därest den i hög grad nedsatta skatteförmågan föranletts av avsevärd försämring i av den skattskyldige bedriven näringsverksamhet bör vid jämförelse med hans förutvarande inkomst hänsyn endast tagas till vad den skattskyldige normalt plägar åtnjuta i inkomst av sagda verksamhet. Har alltså den skattskyldige under beskattningsåret haft någon inkomst av mera tillfällig eller periodisk beskaffenhet, skall bortfallandet av denna inkomst i och för sig icke kunna medföra rätt till skattelindring.»

Detta stycke i motiveringen hänför sig till förordningens 3 §, som lyder så här: »Skattskyldig fysisk person må efter ansökan kunna helt eller delvis befrias från utgörande av värnskatt, därest hans skatteförmåga i jämförelse med förhållandena under beskattningsåret blivit i hög grad nedsatt på grund av långvarig sjukdom, arbetslöshet, militär tjänstgöring, inträde i pensionsåldern, avsevärd försämring i av den skattskyldige bedriven näringsverksamhet eller annan därmed jämförlig omständighet etc.»

Det förhållandet, att skatten skall uttagas på 1938 års inkomst, och vetskapen om att väsentliga förändringar sedan dess ha kunnat inträffa ha framtingat denna paragraf, som ju avser att göra det möjligt för de skattskyldiga, som kunna anföra vägande skäl härför, att få lindring i skyldigheten att utgöra värnskatt. Vad jag opponerat mig emot är, att enligt min mening har utskottet genom sin formulering skärpt de villkor, som i 3 § uppställas för att en näringsidkare skall kunna få lindring i sin skattskyldighet. Denna skärpning ligger just i den sista meningen av de två på sid. 15, som jag läste upp. Detta uttalande riktar sig emot dem, som 1938 hade en i förhållande till vederbörandes normala årsinkomst relativt hög engångsinkomst. Herr von Seth har nyss berört en grupp sådana inkomsttagare, nämligen de mindre skogsägarna, de, som under 1938 försålde en mera avsevärd del av sin skogstillgång. Det är, såsom herr von Seth framhöll, just på det sättet, att särskilt de mindre skogsägarna verkställa större skogsförsäljningar med ganska många års mellanrum. Under mellantiden hugger man litet husbehovsvirke, gallrar och rensar skogen, och det ger i allmänhet bara några meter brännved eller massaved till avsalu. Men så vid en lämplig tidpunkt säljer man en större skogspost på en gång, och denna avverkning utgör då en inkomst av skogen, som ofta hopsamlats under just, som herr von Seth sade, 10, 20 år eller kanske ännu längre tid. För den beräknade inkomsten får skogsägaren då betala på vanligt sätt kommunalskatt, landsättningsskatt, vägskatt och statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, och det är ju ingenting att säga om, annat än det underliga förhållandet beträffande vår skogsbeskattning som gör, att han drabbas på ett mycket orättvist sätt av den statliga inkomst- och förmögenhetsskattens progressivitet. Det är, såsom också den föregående talaren framhöll, särskilt de mindre skogsägarna, som drabbas av den, därför att de större ha i regel en mera jämn skogsavverkning och jämn inkomst av sin skog. Det nu föreliggande förslaget till värnskatt, som ju skall utgå med 50 % av den inkomst- och förmögenhetsskatt, som påförts de skattskyldiga för inkomsten under 1938, måste då komma att drabba dessa mindre skogsägare synnerligen hårt. De få nämligen betala värnskatt inte endast för en något så när normal inkomst, förvärvad under 1938, utan även för en inkomst, som hopsamlats under 10, kanske 20 år tillbaka i tiden och som tagits ut och blivit föremål för beskattning på en gång just det året. Detta blir vad jag skulle vilja kalla en progressiv orättvisa gentemot de många mindre skogsägarna i landet.

I propositionen omtalas på ett ställe, hur man 1914 förfor, när man då skulle ta ut en värnskatt. Man tog ett medeltal av inkomsterna under tre år, vill jag minnas, för att därigenom utjämna liknande orättvisor. Det har man inte före-

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

slagit i detta fall. Jag fruktar därför för att det kommer att bli ganska många fall, då mindre skogsägare under 1940 komma att få betala sammanlagda skatter som bli större än hela deras inkomst under exempelvis 1939 eller 1940. Det kan inte vara rimligt med ett sådant förhållande. Det är ju också vad man i propositionens 3 § har förutsett. Där har man ju fört in en möjlighet för dem, som hårdast drabbas av den nya skatten, att få någon lindring. Möjligheten är inte stor, det skall jag villigt erkänna, men den finns där dock. Men det är denna möjlighet, som utskottet enligt min mening faktiskt stänger vägen för genom sitt uttalande i motiveringen. I dessa tider få vi ju alla vara beredda på att bära tunga skatter, och vi skola också bära dem utan klagan. Men det bör dock vara statsmakternas uppgift att se till, att dessa skatter drabba så rättvist som möjligt, och där de drabba allt för hårt och drabba orättvist bör man inte stänga vägen för dem, som ha grundad anledning att begära lindring.

Herr talman! Med vad jag här har sagt ber jag att få yrka, att den mening, som återfinnes i utskottets utlåtande på sid. 15 och som lyder: »Har alltså den skattskyldige under beskattningsåret haft någon inkomst av mera tillfällig eller periodisk beskaffenhet, skall bortfallandet av denna inkomst i och för sig icke kunna medföra rätt till skattelindring», måtte utgå ur utskottets utlåtande.

I detta anförande, varunder herr förste vice talmannen övertagit ledningen av förhandlingarna, instämde herr *Pettersson* i Rosta.

Herr *Hagberg* i Malmö: Herr talman! I dessa dagar måste ju alla spara, och det riktas bestämda anmaningar till sparsamhet. Finansministern har gång på gång enträget betonat vikten av denna mycket lofvärda verksamhet. För en stund sedan uttalade sig en ärad kamrat här på fyrstadsbänken i samma riktning och tillrådde mycken försiktighet beträffande hushållningen med landets kapitaltillgångar. Även i andra former nås kammarledamöterna av dylika anmodanden. Jag har fäst mig vid att här ute i korridoren på ett bord sedan någon tid tillbaka ligger en stor hög broschyrer tillställda oss av postsparbanken. Dessa broschyrer ha till rubrik: »Detta är ditt land. Du får själv skörda frukten av ditt arbete.» Broschyren är mycket väl skriven. Den innehåller många beaktansvärda sanningar under denna titel, som, föreställer jag mig, generaldirektör Örne medverkat till att sätta på densamma.

Men även i andra sammanhang tillställs allmänheten dylika anmaningar. Med mycket stort intresse läste jag häromdagen i tidningen Social-Demokraten en ledare i detta ytterst aktuella ämne, en ledare, som hade den attraktiva rubriken: »Nödvändigheten att spara.» Jag kan inte underlåta att för kammarens ledamöter bringa i erinran ingressen till denna verkligt värdefulla uppsats. Det heter här: »För samhällets förseende med kapital är det ofrånkomligt, att inkomsttagarna avstå från att omedelbart konsumera hela sin inkomst. En del därav måste reserveras för kapitalbildning, för anskaffande av maskiner och redskap av alla de slag, vilka i en framtid bidra till att göra arbetet mera produktivt.» Artikelförfattaren slutade med att mycket starkt understryka nödvändigheten av att sparandet icke blott vidmakthålles utan även ökas, och han tillade: »Det är ingen ändamålslös handling utan tvärt om en åtgärd, som är till gagn både för samhället och den enskilde.»

Ja, herr talman, detta är enligt min mening alldeles riktigt. Jag för mitt ringa vidkommande kan skriva under vart enda ord i denna Social-Demokraterns ledare. Men, herr talman, jag skulle vilja ställa den frågan: hur skall man kunna spara, om man skall betala i skatt mera än man har i inkomst? Jag har själv suttit och grubblat på något svar på detta spörsmål, men jag

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

får medge, att jag inte kunnat lämna något sådant. Jag trodde möjligen, att man i det föreliggande utskottsutlåtandet, där man behandlat vår motion om en spärregel, skulle givit sig in på något försök till ett svar på detta mycket nära till hands liggande spörsmål, men icke heller här har man kunnat lämna någon förklaring. I stället har man inskränkt sig till en, som jag skulle vilja kalla, tämligen försynt polemik mot de uppfattningar, som vi givit uttryck åt i vår motion. Man hänvisar sålunda till vad som i propositionen framhållits, nämligen att en spärr av det slag, som vi ha menat vara ändamålsenlig, skulle innebära att förmögenhetsägare med ingen eller ringa avkastning på förmögenhet ej alls drabbades av värnskatt, och man tillägger från utskottets sida: »att, såsom följer av det i propositionen framlagda förslaget, en ägare av förmögenhet utan taxerad inkomst skall erläggas lika stor värnskatt som en skattskyldig utan förmögenhet men med en inkomst, som utgör $\frac{1}{100}$ av förmögenheten, kan enligt utskottets mening icke anses orimligt.»

Herr talman! Jag har en alldeles motsatt uppfattning. Jag kan inte se, att den av utskottet försökta parallellen är alldeles, om jag så får säga, korrekt. Här föreligger dock en ganska väsentlig skillnad beträffande de båda fallen. Skillnaden mellan de båda inkomsttagarna blir ju — och det förstär ju var och en här närvarande — den, att förmögenhetsägaren kan berövas mer än hela sin inkomst, medan inkomsttagaren utan förmögenhet under alla förhållanden får behålla en avsevärd del. Det enligt mitt och kanske åtskilligas mening uppenbart orimliga i detta är naturligtvis, att vissa medborgare skola berövas hela sin inkomst och dessutom avkrävas ytterligare ett större eller mindre belopp, medan andra skulle drabbas långt mindre tungt.

Nu ha vi i vår motion om en spärregel sökt ytterligare utveckla resonemang av denna art. Vi ha framhållit det i och för sig tämligen självklara för övrigt, att av den, som inte äger sparkapital och inte heller avsätter något sådant, hur stor hans inkomst än kan bli, går det av naturliga grunder inte att uttaga mer i skatt än han förtjänar i inkomst. Av den däremot, som avsatt sparkapital eller underlåtit att konsumera sparkapital, som han i annan ordning kan ha förvärvat, låter det sig, det är ju ganska klart, göra att under ett större eller mindre antal år uttaga mera i skatt än han tjänar i inkomst. Men jag undrar, herr talman, huruvida det verkligen kan vara så välbetänkt från statens sida att förfara på detta sätt, ty det förhåller sig ju dock så, att alla dessa innehav av sparkapital, om man nu vill använda detta uttryck, tillsammanslagda dock inte utgöra något annat än — jag följer den formulering, som vi ha använt oss av i vår motion — »den för folkhushållets behov arbetande totala produktions- och distributionsapparaten jämte tillhörande förråd». Om nu statsmakterna vidtaga sådana anordningar, att det blir större nackdelar förenade med att vara delägare i samhällets produktionsapparat och att göra sina insatser i densamma än att låta bli, så kan naturligtvis en dylik ordning inte bli utan påföljd i fråga om produktionsapparatens kapacitet och produktionens volym och kvalitet. Jag tror inte jag behöver för er, ärade kammarledamöter, här påminna om vad det kan betyda, att en viss företagsamhet decourageras, minskas eller nedlägges, vad det kan betyda för landet, för en landsdel eller för en enskild produktionsgren. Det finns ju ganska många exempel på den saken.

Nu kan man naturligtvis säga, att i de tider, i vilka vi leva, kan det väl inte vara så orimligt att förfara på detta sätt, att »ta av kapitalet». Ja, man kan naturligtvis resonera på det viset, men det beror ju då på, vad man menar med kapitaltillgångar. Det är dock inte så i allmänhet, att kapitaltillgångarna bestå av kontanter eller banktillgodohavanden. Det är väl snarare undantag. Vanligt däremot är, att desamma äro placerade i exempelvis aktier eller obligationer. Och vad det kan betyda i dagens läge att, för att få pengar till

Ang. förordning om värnsskatt, m. m. (Forts.)

skatt, realisera aktier eller obligationer med nuvarande kurser förstår ju var och en! Det skulle innebära mycket betydande förluster för vederbörande kapitalägare, stora eller små. Men den allra vanligaste formen för kapitalplacering är måhända i fast egendom, en lantegendom t. ex. med vad därtill hör. Jag tror inte att det skulle te sig så särdeles angenämt för en jordbrukare att behöva exempelvis belåna en kanske redan förut högt intecknad egendom för att få pengar att betala skatten med. För övrigt är det inte alldeles säkert, att han, med hänsyn till de restriktioner på lånemarknaden, som numera äro införda, överhuvud taget kan få ett lån. Och vad inträffar då? Jo, då kan den yttersta konsekvensen kanske bli den, att vederbörande försättes i konkurs. Det är en konsekvens, som jag tycker man skulle akta sig för, när det gäller skattelagstiftning.

Den fordran, som vi ha tillåtit oss framhålla beträffande de hårt skattebelastade fall, varom i vår motion är fråga, är, att en skattespärri sättes så, att den icke blott hindrar att de sammanlagda skatterna överstiga den inkomst på vilken de beräknas — i den mån icke denna gräns redan förut är överskriden — utan att den därutöver lämnar fritt till skattedragarens disposition det existensminimum, som angives av det statliga ortsavdraget. En sådan önskan kan enligt min mening rimligen inte betecknas annat än såsom mycket måttfull. Skulle den föranleda någon annan reflexion, skulle det väl vara den, att det är ganska egendomligt att man överhuvud taget skall behöva motionera för att fästa uppmärksamheten på en så självklar sak som denna. Jag kan inte hjälpa, att jag finner det egendomligt, att man skall behöva motionera för att visa nödvändigheten av att kapitalägare, stora eller små, skola få ha kvar åtminstone ett existensminimum att leva på.

Nu vill jag gärna säga, att jag inte är alldeles fri från den uppfattningen, att utskottets majoritet i grund och botten nog tycker, att det ligger en del i det resonemang, som vi fört i vår motion. Utskottet hänvisar nämligen till vissa uttalanden i propositionen och understryker departementschefens förklaring att, för den händelse förmögenhetsbeskattningen ytterligare måste skäras, frågan om utvidgning av möjligheterna till erhållande av reduktion av skatten bör upptagas till övervägande. Utskottet anser också nödvändigt att erinra om att en dylik omprövning av reduktionsreglerna förutsattes av bevillningsutskottet förra året, när bevillningsutskottet hade att taga ståndpunkt till det då föreliggande förslaget om reformering av den direkta statsbeskattningen. Jag vill alltså hoppas, att vår motion inte har varit alldeles utan sin betydelse. Den har i varje fall ännu en gång fäst uppmärksamheten på ett ganska orimligt förhållande, och jag är glad att höra att herr Anderson i Norrköping, som ju är ordförande på den avdelning inom första särskilda utskottet, som haft detta ärende om hand, gav uttryck åt en liknande uppfattning och menade, att den tid snart måste vara inne, då man kommer fram till en annan och bättre ordning på dessa ting, en ordning, som inte tillåter att man måste betala mera i skatt än man har i inkomst.

Med vad jag här framhållit vill jag naturligtvis inte, herr talman, ge tillkännan något slags opposition emot den väsentligt utökade beskattning i olika hänseenden, som det allvarliga tidsläget gör nödvändig. Här är väl ingen, som vill göra några invändningar mot de bördor, som i dessa tider läggas på medborgarna. De äro ofrånkomliga, och jag tror, att de komma att bäras med mycket stort jämnmod. Men däremot kan det väl inte anses ur vägen att kräva, att den beskattning, som nu genomföres, så konstrueras, att den inte leder till uppenbara orimligheter, att den är så beskaffad, att den inte motverkar sig själv.

Herr talman! Av formella skäl lär det inte gå att yrka bifall till den reservation, som här är framförd av herr Velander m. fl. och som tillkännager

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)
anslutning till våra synpunkter. Jag får därför inskränka mig till vad jag här anfört, och jag vill ännu en gång framföra en bestämd förhoppning, att man inte skall ta några ytterligare steg på denna ganska orimliga väg, när det gäller den svenska statsbeskattningen.

Herr andre vice talmaunen **Magnusson**: Herr talman! Den fråga, som av herr Svedman och undertecknad här bragts inför riksdagens prövning, är ju det gamla spörsmålet att söka komma dithän, att skattebetalningen ligger möjligast nära den tid, då man har förvärvat den inkomst, varpå skatten skall betalas. Det har ju också legat ganska nära, att då nu en extra skatt upptages man vill tillse, att den uttages på en näraliggande inkomst och inte på en inkomst, vilken har förvärvats för snart två år tillbaka.

Detta är ju ett gammalt spörsmål, som länge har framställts och som krävt sin lösning och som enligt min uppfattning kommer att kräva en lösning intill dess att man till äventyrs har nått en sådan. Jag skulle också tro — jag har inte varit i tillfälle att undersöka förhållandena — att det knappast finns något annat land, där skattebetalningen ligger så långt efter den tid, då inkomsten har förvärvats.

Nu har man tidigare i stället för att försöka ernå en förbättring i detta avseende gått fram på den motsatta vägen, vilket skedde i samband med den omläggningen av kronoskatteuppbörden, att denna fördelades på två terminer, därmed tillgodoseende ett önskemål att underlätta erläggandet av kronoskatten. Emellertid försköts ju den andra terminen framåt, och därigenom kom man att ytterligare förskjuta skattens erläggande till en tidpunkt ännu längre ifrån inkomstens vinnande. Jag kan för min del icke finna, att de skäl, som anförts mot det framlagda förslaget och överhuvud emot en reform i detta hänseende, äro tillräckligt bärande. Utskottets förste talesman här, herr Anderson i Norrköping, uttalade gent emot herr Svedman, att det icke fanns någon anledning att misskreditera eller underkänna den sakkunskap, som varit hörd inom första särskilda utskottet. Jag vet icke, om herr Svedmans mening var att misskreditera denna sakkunskap, och det är icke meningen från min sida att göra det, då jag uttalar, att därest man tillfrågar vederbörande skatteexperter inom länsstyrelserna eller vederbörande härads skrivarer, så komma dessa utan allt tvivel att underkänna och avstyrka alla åtgärder i här avsedd riktning helt enkelt därför att man på det hållet är obenägen för en förändring och naturligtvis hellre arbetar under invanda former och arbetsvanor än underkastar sig nya, kanske till en början litet besvärliga men dock överkomliga förändringar. Jag tror, att om man skall lyssna till uttalanden från det hållet, så komma vi aldrig fram till en reform i här berörda hänseende.

Man har nu haft särskilt skäl att påyrka en förändring i den omständigheten, att det inträdda krigstillståndet och därmed följande oregelmässigheter på många håll föranlett, att inkomster, som voro säkra och redan intjänade under 1938, icke ha hållit sig lika säkra under år 1939. Många personer ha fått och få icke minst under det kommande året vidkännas så kännbara avbrott i sina inkomster, att det kommer att uppstå stora svårigheter för dem att betala den särskilda skatten trots all god vilja. Det kan därför naturligtvis icke vara riktigt, att den, som under innevarande eller nästa år fått en mycket väsentlig reducering av sina inkomster, under 1940 skall betala skatt på en inkomst, som han åtnjöt 1938. Den regulator gent emot detta, som utskottet har försökt sig på, kan man ju med en viss tacksamhet notera, men den kommer icke att vara tillräcklig, oavsett den omständigheten, som

Ang. förordning om värnsskatt, m. m. (Forts.)

var och en med litet erfarenhet känner till, att det är mycket svårt och besvärligt att på den vägen vinna rättelse.

Utskottets talesman, herr Anderson i Norrköping, gjorde gällande, att det hade visat sig, att inställningen till detta spörsmål, huruvida skatten skall beräknas på 1938 eller 1939 års inkomst, i viss mån syntes sammanhånga med det förhållandet, huruvida man haft större eller mindre inkomst under år 1938 eller under år 1939. Detta hörde väl närmast till de oratoriska vändningar, vartill man stundom kan offra under diskussionen här i kammaren. När herr Anderson påstod det vara mänskligt, om man tog hänsyn till detta, så kan jag ju för min del — och jag tror för åtskilliga härvarandes del — tillåta mig säga, att det förhåller sig så, att inkomsten råkar vara större under 1939 tack vare denna urtima riksdag. Det har sålunda icke varit »mänskliga känslor», som förestavat vår uppfattning här. Jag vill därmed icke säga, att det varit motsatsen, men i vart fall har det icke påverkat vår inställning.

Den fråga, som av motionärerna lagts fram, är i varje fall av mycket stor räckvidd. Det är i så hög grad en fråga om rättvisa, att den i längden icke kan tillbakavisas. Och om man vid detta tillfälle är förhindrad att framställa något yrkande, vill jag i varje fall uttala den förhoppningen, att frågan må ha fallit framåt, och att man skall bemöda sig om att i fortsättningen finna en lösning av densamma. Den bör icke vara mera omöjlig att finna inom vårt land än inom andra länder, även om det möter vissa svårigheter.

Herr Thorell: Herr talman! Med anledning av den kungl. propositionen om värnsskatt har jag tillåtit mig väcka en motion, vari jag bl. a. framhåller, att den tid, inom vilken särskild prövningsnämnd skall hava avslutat sitt arbete med omprövning av ansökningar om befrielse från värnsskatt, vore alldeles för kort. Jag har särskilt pekat på de besvärligheter, som skulle komma att uppstå för taxeringsnämndernas ordförande på grund därav, att de skulle bli tvungna avgiva yttranden och få en hel del extra besvär med detta mitt under den ordinarie taxeringstiden. Nu har utskottet i så måtto tillmötesgått mig, att det ändrat den tid, då prövningsnämnden skall vara färdig med detta arbete, från den 1 maj till den 1 juni. Detta innebär säkerligen en ganska stor förbättring i förslaget, och jag tror, att länens taxeringsmän komma att bli glada åt detta, och att arbetet därigenom kommer att kunna utföras i lugnare tempo och med bättre arbetsresultat. Jag har sålunda intet vidare att tillägga i denna sak.

Men då jag på sidan 18 i utskottets utlåtande läser förslaget till förordning om värnsskatt, finner jag i andra paragrafen såväl i Kungl. Maj:ts förslag som i utskottets förslag ett språkfel, som jag tror måste komma att vålla missförstånd hos den, som läser endast paragraferna och icke motiveringen, där det klart framgår vad utskottet menar. I Kungl. Maj:ts förslag står det: »Värnsskatt skall av fysisk eller juridisk person utgöras med halva beloppet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som författningen enligt påförts eller kommer att påföras den skattskyldige på grund av taxering för år 1939.» I utskottets förslag står det: »— — — som författningen enligt påförts eller kommer att påföras den skattskyldige för år 1939». Jag kan icke tro annat, än att detta »för», som finns på båda ställena, måste komma att vålla missförstånd därigenom att folk kan få för sig, att skatten skall utgå för den inkomst, som vederbörande haft år 1939. När vi sitta i taxeringsnämnderna, så resonera vi alltid på det sättet, att vi taxera folk för den inkomst, som de haft året förut. Här kan jag icke se, att ordalydelsen är sådan, att detta framgår. Jag tror, att Kungl. Maj:ts förslag är det bästa, men att ordet »för» bör uteslutas, så

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)
att meningen kommer att lyda: »— — — som författningsenligt påförts eller kommer att påföras den skattskyldige på grund av taxering år 1939».

Det kan kanske finnas någon förklaring, som jag icke tänkt på. Ehuru jag från början tänkt ställa yrkande om att ordet »för» skulle strykas, har jag därför ändrat mig i så måtto, att jag ber att få höra, antingen från herr finansministern, om han behagar svara, eller från någon av utskottets ledamöter, vilken förklaring man har till detta. Tills denna förklaring kommer, herr talman, har jag icke något yrkande.

Herr andre vice talmannen övertog nu ånyo ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Lundell: Herr talman! Jag kanske kan börja med att svara på det som herr Thorell här senast påtalade. Det är nämligen en sak, som vi vänt och vridit på en hel del inom utskottet. Den formulering, som står i utskottets förslag — »påföras den skattskyldige för år 1939» — är nog utan tvivel riktig. Den kronodebetsedel, som vi fingo i höstas, uppstår nämligen kronoskatten för år 1939, som skall betalas dels i november 1939 och dels i maj 1940. På debetsedeln står nämligen: »Kronodebetsedel för år 1939». Det är det tekniska uttryck, som användes i författningen. Skulle man däremot taga den formulering, som står i Kungl. Maj:ts förslag — »påföras den skattskyldige på grund av taxering för år 1939» — skulle man snarare kunna komma att framkalla det missförståndet, att det skulle avse taxeringen för 1939 års inkomst. Detta är ju icke meningen, utan meningen är, att skatten skall gälla för 1938 års inkomst eller motsvarande beskattningsår. Den formulering, som nu är föreslagen, är utan tvivel riktig. Den formulering, som herr Thorell här framkastade såsom en möjlighet — »på grund av taxering år 1939» — d. v. s. en strykning av ordet »för», ha vi icke kunnat godkänna, därför att värnskatten skulle gälla även den eftertaxering, som eventuellt framdeles kunde komma på 1938 års inkomst, i vilket fall taxeringen icke kunde sägas vara utförd vid 1939 års taxeringsförrättning men i alla fall skall följas vid efterdebiteringen av värnskatt. Det är dessa omständigheter, som gjort, att formuleringen blivit den nu föreslagna. Och den är nog absolut riktig; det ha alla på sistone varit ense om.

Men, herr talman, det var icke för att säga detta som jag denna gång begärde ordet utan därför att jag blivit uppmärksamgjord på att reservationen nr 2, till vilken jag yrkade bifall, icke var utformad med någon lagtext. Det skulle kanske icke bjuda några särskilda svårigheter att på ett par minuter i bänken svarva ihop en fullt acceptabel lagtext, vare sig den skulle gå ut på ett direkt krav eller på ett yrkande om en skrivelse. Det skall jag också göra, om kammaren på förhand vill lova att acceptera vad jag sålunda föreslår. Men kan jag icke få en sådan utfästelse får jag väl gå den andra vägen, d. v. s. avstå från något direkt yrkande och hoppas, att Kungl. Maj:t i alla fall till ett kommande år skall beakta denna reservation så att, i den mån en så hög beskattning även framdeles kan komma i fråga, det stadgas en anordning med något slags skattespar. Huruvida denna skall ligga just i det läge, som i reservationen provisoriskt är föreslaget, d. v. s. vara sådan, att åtminstone det statliga ordsavdraget står vederbörande skattskyldige till buds såsom existensminimum, det är en fråga, som man mycket väl kan diskutera. Vad som i det avseendet ur olika synpunkter kan befinnas vara lämpligt får väl Kungl. Maj:t avgöra efter skälighetsprövning.

Sedan jag alltså återtagit det yrkande, som jag här tidigare framställt, skall jag tillåta mig säga ett par ord om den sak, som påtalats dels av herr von

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

Seth och dels av herr Andersson i Dunker. Jag är fullständigt överens med båda dessa talare därom, att här borde i motiveringen ha förekommit något uttalande av innehåll, att tillfälligt stora skogsinkomster för år 1938 icke borde få tagas till utgångspunkt för en särskilt hög värnskatt. Meningen är ju dock, att värnskatten skall vila på 1938 års normalinkomst och icke på en skogsinkomst, som på grund av denna närings natur blivit ackumulerad till 1938 men egentligen hänför sig till 10 à 20 år tillbaka i tiden. Det är icke meningen, att värnskatten skall utgå med 50 % av den inkomst, som vederbörande haft under 20 år. Så kommer skatten faktiskt att verka i fråga om skogsägare, i synnerhet mindre skogsägare, som icke göra jämna uttag ur skogen utan göra dessa med tämligen oregelbundna mellanrum. Jag är fullt överens med herr Andersson i Dunker, när han föreslår, att den andra satsen överst på sidan 15 skall uteslutas ur utskottets motivering. Jag understryker detta så mycket hellre, som den som uppmärksamtläs dessa två satser överst på sidan 15 säkerligen finner, att det icke är överensstämmelse mellan dem. Då bör man plocka bort den ena för att icke skattemyndigheterna skola bli konfunderade. Jag delar fullständigt herr Anderssons i Dunker uppfattning, att man bör plocka bort den andra av dessa satser.

Sedan vill jag i anslutning till vad herr Hagberg i Malmö sade om behovet av skattespärr tillåta mig anmäla för kammaren, att även jag observerat de här små tilltalande broschyrerna, som ligga på borden i korridorerna. Jag har tidigare sett dem i mycket större format; de hänga på alla våra postanstalter. Där står ju, såsom herr Hagberg sade, med rätt stor stil: »Du får själv skörda frukten av ditt arbete.» Det låter ju litet egendomligt ett sådant uttalande, när man går och överväger sådana förhållanden, som skulle motivera en skattespärr, d. v. s. fall där staten i sammanlagda skatter tar mera än inkomsten. Då har man litet svårt att smälta den där satsen. Nu förstår jag, att det är generalpostdirektören som står för detta uttalande och icke finansministern. Men broschyren bleve kanske rättvisande, om man uppläste baksidan åt finansministern och där formulerade satsen på detta sätt: »Du får själv skörda frukten av ditt arbete, men sedan kommer det allmänna och tar den.»

Herr talman! Jag har intet annat yrkande än om bifall till det av herr Andersson i Dunker framställda förslaget om borttagande av andra satsen på sidan 15 i utskottets utlåtande.

Herr Hagberg i Luleå: Herr talman! Det föreliggande förslaget är det enda under denna urtima riksdag framlagda skatteförslag, som verkligen tvingar de stora skattebetalarna att i någon högre grad bidra till täckandet av den oerhörda ökning i statsutgifterna, som urtima riksdagen redan beslutat. Därför säger det sig självt, att vi från vår utgångspunkt icke ansett oss ha någon anledning att yrka avslag på detta förslag. Vi ha också begränsat vårt yrkande till förslag om den ändringen av 2 § att den vars utskyldsbelopp understiger 75 kronor skulle befrias från erläggandet av värnskatt. Motiveringen härför är ju kort och gott den att de nya skatter, som riksdagen redan beslutat, i huvudsak varit konsumtionsskatter, som ha lagt en proportionellt sett mycket tyngre börda på de mindre inkomsttagarna än på de större. Det är därför rättvist och rimligt att man, när man nu framlagt förslag till en beskattning, som verkligen skulle drabba de stora inkomsterna, i gengäld befriar de mindre inkomsttagarna.

Jag vill bara med hänvisning till vad jag nu anfört yrka bifall till utskottets förslag med den ändring av 2 §, som föreslagits i motionen nr 44, enligt vilken skattskyldig, vars utskyldsbelopp understiger 75 kronor, befrias från värnskatt.

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Efter den långa debatt, som här har förts om värnskattens uttagande, skall jag inskränka mig till några erinringar på de punkter, där man haft anmärkningar att göra emot utskottets ståndpunkt.

Det är ju, herr talman, klart att vid genomförandet av en skatteskärpning sådan som denna man från olika synpunkter givetvis försöker att göra densamma så litet stötande eller så smaklig som det överhuvud taget är möjligt. Man får ju emellertid icke — hur mycken hänsyn man än vill ta till dessa synpunkter — glömma bort vad det här är fråga om, nämligen att täcka utgifter för vilka riksdagen beslutat en tilläggsstat för budgetåret 1939/40. För min del har jag tillsammans med åtskilliga inom utskottet av rent principiella skäl avstått från tanken på att lägga denna skatt på 1939 års inkomst. Jag fruktar att de, som ha varit så snabba att ta ståndpunkt i detta avseende, tänkt sig att den skatt eller skattehöjning, som vi här stå inför, är en speciell engångsskatt, som man sålunda skulle kunna bolla med en liten smula utanför den vänliga beskattningen. Jag beklagar, men om icke förr så vid nästa lagtima riksdag, när vi skola reglera inkomsterna, får man nog se sina illusioner om det säregna med den här 50-procentförhöjningen krossas. Icke minst hänsynen till att alla skäl tala för att vi vid fastställandet av skatteprocenten för det kommande budgetåret, 1940/41, komma att befinna oss på en punkt ungefär i närheten av 120 procent plus värnskatteprocenten synes mig böra föranleda kammaren att gå mycket försiktigt fram, då det gäller detta problem om att skjuta det hela ytterligare ett år framåt. Härtill kommer ju, om man nu inte skulle ta hänsyn till de principiella synpunkterna, att det anförts så många praktiska och tekniska skäl att man icke vågar sig på något tillmötesgående i det avseendet. Icke minst ur kontrollens synpunkt ha här anförts vägande och betydelsefulla skäl. Det hela skulle, såsom utskottet säger, »medföra så allvarliga svårigheter och risker att utskottet icke kunnat förorda en sådan anordning». Utskottet har därför kommit till det resultatet att denna värnskatt bör tagas ut i det sammanhang till vilket den hör och som är budgetåret 1939/40, vars utgifter vi nu kunna överskåda och som avses reglerade i tilläggsstaten nr 1.

Då jag kommit till detta resultat skulle jag ju kunna avstå från vidare diskussion. Jag har emellertid ett behov utav att i detta sammanhang säga ett par ord om de synpunkter, som herr Hagberg i Malmö framförde. Det är klart att man i normala tider icke kan resa någon alltför allvarlig eller stark opposition emot de synpunkter, som han lagt på frågan om spärren. Redan när vi för två år sedan fastställde det nu gällande skattesystemet var ju bevillningsutskottet inne på frågan om spärren, och första särskilda utskottet har i sitt utlåtande angivit, att när vi komma till en reglering för det normala budgetåret och vi behöva ta ut något, som liknar det som vi nu äro sysselsatta med att ta ut, så bör en förnyad omprövning ske i enlighet med de synpunkter, som såväl skattekommittén som bevillningsutskottet vid 1938 års riksdag varit inne på. Jag kan emellertid icke i det läge, vari vi nu befinna oss, säga att man bör ta så stor hänsyn till vad herr Hagberg här anför, en sak, som jag medger att man kan resonera om i normala tider, då även jag skall vara beredd att i åtskilliga avseenden gå honom till mötes. Men i det läget att vi nödgas lägga på medborgarna nya stora indirekta skatter och nödgas ta ut en värnskatt för att täcka de utgifter, som följa med vår försvarsberedskap, kan jag i likhet med utskottet icke anse det orimligt att man icke upprätthåller en spär, vilken skulle vara tänkbar under normala tider. Ty även den som sitter med en förmögenhet har ju intresse av försvarsberedskapen. Även den som sitter med en förmögenhet utan en inkomst som är tillräcklig att på det sätt som är avsett med den nuvarande spärren kunna vara på den säkra sidan

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

bör enligt vår mening bidra till att bära de kostnader, som ju i stort sett icke avse någonting annat än ett skydd av de värden, som äro landets och hans egna. Under sådana förhållanden tycker jag icke att man skall hålla så strängt på att spärren skall dragas upp just i det här sammanhanget. Jag är som sagt villig att, när det gäller en prövning för normala tider, gå herr Hagberg ett långt stycke till mötes och att resonera om huruvida vi icke skulle kunna finna en spärr, som ungefär fyller vad han syftade till.

Sedan skulle jag, herr talman, vilja säga ytterligare ett par ord till komplettering av den fråga som herr Thorell här ställde. Herr Lundell var ju i sitt anförande inne på den och angav de synpunkter, som varit avgörande för utskottet. Skulle, som herr Thorell här föreslog, ordet »för» tagas bort ur lagtexten, skulle ju detta kunna medföra de mest vidunderliga konsekvenser. Antag att i regeringsrätten eller i kammarrätten för närvarande ligga skattemål avseende till exempel 1936 och 1937 års statliga inkomst- och förmögenhetsskatt och att dessa avgöras i år. Således: år 1939 påföres vederbörande skatt icke för år 1939 utan år 1939. Då skulle ju vederbörande på den inkomsten få betala värnskatt. Detta avser ju icke, antar jag, herr Thorell med sitt förslag. Jag tror att det ur alla synpunkter är nödvändigt att bibehålla precis samma form, som herr Lundell nämnde, att den finns på vår kronodebetsedel, nämligen statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939. Jag tror icke att det kan ge anledning till något som helst missförstånd ute ibland allmänheten.

Jag vill, herr talman, med anförande av dessa synpunkter och med hänvisning till de förklaringar, som jag har här givit angående utskottets syften i de särskilda punkterna, hemställa om bifall till första särskilda utskottets utlåtande såväl vad angår klämman som i fråga om motiveringen.

Herr Thorell: Herr talman! Jag kan icke hjälpa att de två förklaringar, som kommit på den fråga som jag framställde, inte verka så värst övertygande.

Om herr Lundell skulle ha rätt och vederbörande bleve eftertaxerad 1940 eller 1941 för en inkomst, som han haft 1938, så måste väl ändå formuleringen härvidlag vara felaktig. Ty icke skall väl den taxeringen ske för år 1939. Hur skulle detta komma att ta sig ut, och jag tror sålunda att herrarna ändå ha fel. Något som jag ytterligare vill trycka på är att i utskottets motivering står något helt annat. Det står: »På sätt förut anförts finner utskottet värnskatten böra beräknas på grundval av 1939 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.» Här har ju utskottet icke tänkt på något slag av eftertaxering. Jag kanske borde framställa yrkande om att ordet »för» skall bort. Men då min mening nu står i riksdagens protokoll, så har jag för min del tagit mig fri utan att framställa något yrkande. Att utskottets skrivsätt kommer att vålla missförstånd, därom är jag emellertid övertygad.

Herr Hagberg i Malmö: Herr talman! Jag har endast begärt ordet för att uttala min erkänsla för herr Olssons i Gävle understrykande av att de bestämmelser beträffande värnskatten, mot vilka jag och mina medmotionärer tillåtit oss vissa erinringar, måste väsentligen fattas såsom exceptionella åtgärder under exceptionella förhållanden. Herr Olsson i Gävle meddelade ju, att han i vart fall för sin del, därest vi återvända till normala förhållanden, är villig att resonera om en spärranordning någonting i stil med den, som vi ifrågasatt. Jag hoppas, att det icke skall dröja alltför länge, innan vi bli i tillfälle att rådgöra i den riktningen, så att oformligheter i skattelagstiftningen av den art, som vi här påtalat, icke vidare skola behöva förekomma.

Ang. förordning om värnskatt, m. m. (Forts.)

Herr **Lundell**: Herr talman! Jag skall bara tillåta mig att svara på det som herr Thorell sist sade, fastän detta ju egentligen redan är besvarat såväl av mig som herr Olsson i Gävle.

Herr Thorell kan vara alldeles övertygad om, att denna sak övertänkts så noga som det med vårt enkla förstånd varit möjligt i utskottet och att det hela nu fått den form, som är den absolut riktiga. Jag vill gentemot herr Thorell säga, att höjningar eller sänkningar, som kunna komma att göras i den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten genom eftertaxeringar för år 1939, vilka verkställas av kammarrätten eller av regeringsrätten under den kommande tiden på grund av besvär av skattskyldig eller landskamrerare, skola föranleda motsvarande justeringar i värnskatten. Det står ju uttryckligen i 4 § 4 mom. samt 5 § direkt besked i den saken. Det är detta som herr Thorell här föreslår att man skall ta bort om han vill ha bort ordet *för*. Detta förslag ha vi som sagt övertäckt men förkastat därför att dessa efterjusteringar då icke skulle komma med. Såsom herr Olsson i Gävle framhöll är det å andra sidan icke meningen, att den som blir eftertaxerad i år till exempel för 1936 eller 1935 eller 1934 års inkomst skall bli skyldig att betala värnskatt. Jag tror att herr Thorell kan lita på, att vi i utskottet med det samfälliga förstånd som finns där klarat en hel del.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen gav först beträffande utskottets hemställan propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets hemställan med den ändring däri, att motionerna I:36 och II:44 bifölles; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Herr andre vice talmannen framställde härefter beträffande motiveringen propositioner dels på godkännande av utskottets motivering dels ock på godkännande av samma motivering med den ändring däri, som under överläggningen yrkats av herr Andersson i Dunker; och förklarade herr andre vice talmannen sig anse svaren ha utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Andersson i Dunker begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner första särskilda utskottets motivering i utskottets förevarande utlåtande nr 67, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt samma motivering med den ändring däri, som under överläggningen yrkats av herr Andersson i Dunker.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt utskottets motivering oförändrad.

§ 13.

Anmälades och godkändes andra särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 77, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2—4 §§ lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Vidare anmäldes och godkändes första särskilda utskottets skrivelser till Konungen:

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en anläggning för torvbriketttillverkning;

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, m. m.; och

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående redovisning av utgifter under fjärde huvudtiteln vid mobilisering m. m.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Tengström</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 13 dec.,
› <i>Nordström</i> i Torsby	› 5 › › › 14 ›
› <i>Lilhander</i>	› 6 › › › 14 ›
› förste vice talmannen <i>Jeppsson</i>	› 2 › › › 15 › och
› <i>Hilding</i>	› 4 › › › 15 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.45 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Torsdagen den 14 december.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande december.

§ 2.

Anmälades och godkändes första särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till vissa luftskyddsåtgärder;

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa oförutsedda utgifter på kapitalbudgeten m. m.;

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för utlämnande av lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss civil personal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap, m. m.;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.;

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å kaffe jämte i ämnet väckta motioner;

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnskatt, m. m.; och

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å läskedrycker, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hermansson</i> i Kvistljungby	under	3 dagar fr. o. m. den 18 dec.,	
» <i>Hallayård</i>	»	2 » » » 18 » och	
» <i>Larsson</i> i Julita	»	4 » » » 16 »	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.5 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Lördagen den 16 december.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 9 och den 12 innevarande december.

§ 2.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 95, med förslag till lag angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.

§ 3.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 214, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att första särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposition, nr 95, med förslag till lag angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.; ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att göras i detta ämne eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor;

och blev berörda inbjudan antagen av andra kammaren.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till första särskilda utskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 95, med förslag till lag angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m.

§ 5.

Herr talmannen anmälde en av herrar fullmäktige i riksbanken till riksdagens talmän denna dag avlåten framställning angående rätt för fullmäktige att under vissa förhållanden fatta beslut, som ej stode i överensstämmelse med föreskrifterna i bankoreglementet.

Denna framställning hänvisades till första särskilda utskottet.

§ 6.

Till bordläggning anmälde första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka m. m.;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av kronoegendomen Jonstorp Lilla nr 1 i Skaraborgs län;

nr 70, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag rörande anordnande av bombsäkra skyddsrum m. m. för riksdagshuset;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av anslag till bidrag till utlandssvenskarnas förening;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tilläggsskatt å bensen, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om statlig nöjesskatt jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner m. m.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Aqvist* under 3 dagar fr. o. m. den 16 december.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.17 e. m.

In fidem
Sune Norrman.